

ARGIA

1.984 - Urtarrila 22 - XLVII garren urtea - 1001 zenbakia. 100 pezta

**PRIMI
EROSTARBE:**

**URRATZEN
EZ
DEN
EZTARRIA**

**Xabier Erauskin:
MUTU NAHI DUTE EGIA**

EUSKAL EGUNKARIA POSIBLE DA

Jose Mari Lertxundi, BASOKO BERTSO JARTZAILEA

DIRUA ORDU GUZTIETAN

Ordu guztietan Kutxaren zerbitzuak zure mesedetan daude.

Hemen duzu gure Txatel Berdea. Txartel Berdearekin eragiketa guztiak, diru ateratzea, diru sartzea, etab. edozein ordutan egin dezakezu, gauean edo egunean, lanegunetan edo eta jaiegunetan. Txartel Berdeak ez du ezagutzen jairik.

Erlojua begiratu barik, behar dituzun soluziobideak zeure eskuetan daude:

- Edozein unetan dirua ateratzen.
- Dirua sartzeko.
- Zure saldoa berehala ezagutzen.
- Taloi txekueak eskatzen.

KREDITUA EDOZEIN TOKITAN

Bidai agentzietan, hoteletan, jate-txetan, dendetan, erostetxe handietan.

Bizkaian 2.000 toki baino gehiagotan.

Munduan zehar 2.600.000 tokitan.

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartela erakutsirik **NO-NAHI**, txakur txiki bat ere gabe, erosiko duzu.

Horrela, ez duzu gainean dirurik eraman behar ez eta konturik atera behar.

Gauzez gozatzeko ez duzu itxaron behar. Pagatzeko itxaron behar duzu, gure kreditu osoa duzu eta.

ETA 5.000.000 TAKO SEGURU DOHAIN BAT

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartelarekin harantz honuntz ibiltzea ez da bakarrik eroso. Segurua baita.

Abioiez, trenez edo eta itsasuntziz egindako bidaiak txartelaz abonatzeko badiotuzu, zuek eta zeure etxeok

istripuen kontrako aseguru bat duzue. 5.000.000 pztako aseguru hain zuzen. Dena debalde.

Horregaitik ere Bizkaiko Kutxaren Master Charge-a eduki eta erabili behar duzu.

Seguru gaude.

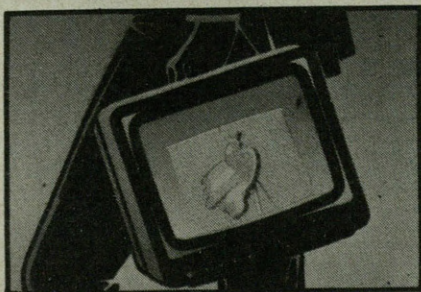
CAJA DE AHORROS
VIZCAINA

BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA

Askatu dute Xabier Sanchez Erauskin Langraizko espetxetik. Gogoz izan ginen bere zain. Gogoz "Punto y Hora" eta "Egin"eko gure kazetarikideak esateko zituen guztiak zuengana ekartzeko. Eta bazuen zeresanik I. Zubiondoren elkarriketan antzeman daitekeen bezala 7. orrialdetik aurrera.

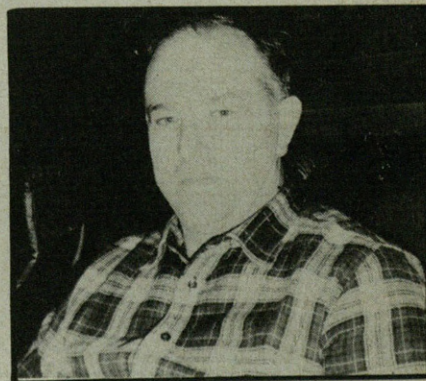

Joan zen astean Euskal Telebistan, euskara hutsezko egunkariari buruz mahainguru bat antolatu zuen Amatiñok. Bertan Joseba Arregi, Jaurlaritzaren ordezkari bezala, M. Atxaga "Deia"ren partetik eta M. Aramendi Orritz zenekotik. Ez zuten ARGIA deitu, "Egin"ekoak herriz ez ziren joan; arrazoiak: gu deituak ez izatea (euskara hutsezko prentsa errealearekin solidaritatea erakutsi zuen bakarra). Ez ginen han izan, baina 19. orrialdean dago gure hitza.

4. Aste giroa
6. Tiantaka
7. Xabier Sanchez Erauskin, Txantajeatu ezin duten kazetaria. **I. Zubiondo**
11. Mundua ez da borobila
12. Nazioartekoa. **P. Sastre**
14. Herriko Plaza: ETBren teleikusle baten esamesak. **Murumendi**
16. Erroldaren fidagarritasuna. **L. Nuñez**
19. Euskarazko egunkaria egin daiteke: Mahainguru baten atzean
22. Primi Erostarbe, urratzen ez den ahots bat. **Malores eta Miel**
26. Ziklokrossa, lokatsez beteriko kirola. **Joseba Lezeta Alberdi**
31. Joxe Mari Lertxundi, bertsoz bertso gure arteko kulturaren. **I. Uria**
34. Zinema: Clave Omega eta Creepshow. **J.J. Iribar**
35. Txutxumutxuka
36. Antzerkia. Maskarada eta Titiriteroak aurrera begira. **Antza eta Olasagasti**
38. Jo...Adarra
39. Bertsoak: Munduaren azkena.
40. Aste buruan zer?
42. Azkena: erdal egunkariak noiz euskaldunduko? **J. Landa**

Trikitixa maite duenarentzat izen ezagun eta ahantzezin bat **erdiko erreportaiarako: Primi Erostarbe**. Urratzen ez den eztarria. Irrintzirik handienak botatako emakumea. Bera eta bere panderoa Malores Etxeberriak eta Miel Haranak egin dioten bisitaldi oparoan.

Bertsozaleentzat berriz Joxe Mari Lertxundirena joan gara Laurgainera, bere "Baso Tarteko Oiua"ren berri izateko, **31. orr.** Antzerkia eta zinema ere ez zaizkigu falta, hala nola asteburu honetan egin dezakezunari buruzko zenbait gomendiozko hitz bezala, kirola etabar.

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

Donostiako erredazioa: Josu Landa, Joxemi Zumalabe, Pello Zubiria, Iñaki Uria, Xalbardin, Jon, Joseba Alvarez.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Bilbon: ANAITASUNA taldea.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Hiribarren, Allande Sokarros.

Iruñean: Pello Lizarralde.

Kolaboratzaileak: Martxel Aizpua,

Enrike Amonarriz (Jo...Adarra), Mikel Antza, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Luis Mari Bandres, Xabier Erro, Iñaki Kamino (Aste Giroa), Emilio Lopez Adan «Beltza», Alfontso Martinez, Mikel Nabarro «Trikuharri», Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi «Murumendi», Joseba Sarriionandia, Pablo Sastre, Joxean Gezalaga «Zaldubi».

Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.

Argazkilariak: Kristina, Txema Ormazabal, Luis Otaegi.

Publizitatea: Xabier Erro.

Administrazioa: Joxe Mari Ostolaza.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA. Virgen del Carmen, z/g. Ramonenea behea. DONOSTIA-12.

Telefonoa: (943) 28 33 99.

Inprimategia: GRAFICAS SEMI.

Hego Euskal Herria,	
Estatu Espainola.....	3.500 pta.
Ipar Euskal Herria,	
Beste atzerriak.....	4.800 pta.
Airez.....	7.300 pta.
Ale bakarra.....	100 pta.

ASTE GIROA

liburuak

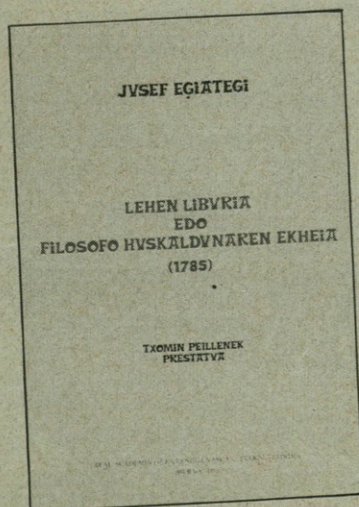
Titulua: Lehen liburua edo filosofo huskaldunaren ekheia (1785).

Egilea: Jusef Egiategi.

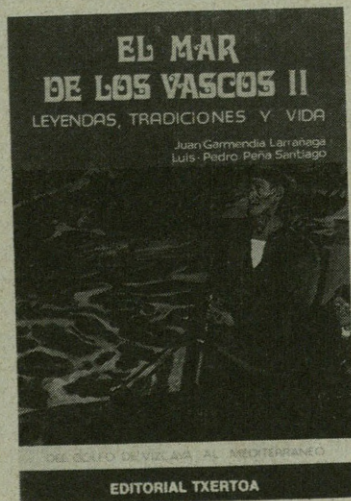
Argitaletxea: Euskaltzaindia. Euskararen lekukoak 6.a.

Ezaugarriak: Txomin Peillenek prestatua. 1983. 286 hosto. 850 pta.

Berriro ere xiberutarra dugu oraingo idazlea, zorionez gainera. Filosofiaz dihardu Egiategi honek 1750. urtean idatzi omen zuen lehen liburua honetan. Bertan gai askoz hizketaraten da: baserritarren maltzurkeria eta diru gosea, aginteak zeinen eskutan behar duen, dirugoseaz... Kristau erreformazaleztat jotzen du Peillenek, herri xehetik oso hurbil dagoen idazlea, pragma, ekintza eta eguneroko gertaera xumeez arduratzen dena. Hizkuntzaren aldetik ere aski dio Peillenek hitzaurrean: Larramendizalea dugu eta Bizkaiko, Lapurdiko eta Xieruako hitz zaharrak sartzeko bildurrik bat ere ez duena. Hizkuntza zaila omen du, barakoa oso, baina zenbaitetan eta Peillenen hitzak aipatzen ari gara orain, euskara ona. Xiberutar eskolari atxikia.

hiztegi aberatsa (lege kontutan adibidez), bere berezko idatz antzea. Hala ere argigarri antz prestatu du Peillenek (2000 hain zuzen ere). Beste bi liburu ere baditu idazle honek. Alde askotan aberatsa bere idazkera, Xiberuako molde zaharrak kuttunak baititu.

Titulua: El mar de los vascos (II) (Leyendas, tradiciones y vida).

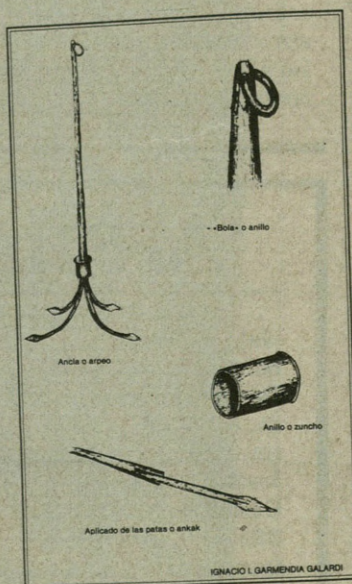
Egileak: Luis Pedro Peña Santiago, Juan Garmendia Larrañaga.

Argitaletxea: Txertoa.

Ezaugarriak: 184 hosto.

Berriro ere herri xumeari lotutako xarmären zukua ederki xurgatzen ikasi duten bi idazle hauen lana eskutartean. Euskaldunak itsasoari noraino atxikiak diren erakutsi nahi ligukete bi idazle hauek beren testuen bidez. Datu biltzen ihardun omen dute azken 10-12 urteetan, baina itxaron zitekeenez ez dira datuak liburuaren oinarria ikusitakoak bi hauengan sortutakoa baizik: bizitzaren egunerokotasunak gizaki bakoitzaren utzitako arrastoa, bertu herrikoi batzuren indarra, arrantzale herriska bateko iluntzeak bertako etxeetan marraztutako irudi negatiak...

Asko dira ukitzen dituzten herri eta ohiturak, baina lerrokatuko ditugu: Aiako ainguragintza, Bermioko andramariak, Deba-ko sutegi zahar bateko lana, Getariaz lehengo kronikek dioskutena, Hondarribia eta arrantza bizitza, Deba harroko angula bilketaren azken hatsak, Mutrikuko amuegilea, Orioko historiaz, trainerugintzaz, Erronkari eta Mediterraneorainoko ibilpideaz, bertako almagintzaz, Donostia eta bertako «Txalupa aundia», Ziburu, Sokoa, Lohitzun eta hango arrantza, toponimia, esaera zaharrak, Zumaia eta Urola inguruko guztia. Herri hau ulertzen eta aztertzen ikasi dutenen lan honek ez du aurkezpenik behar ia, garaien gurpilak eraldatu duen bizidibe latza barnetik senditzen dutela aski ongi erakutsi baitute beste lanetan.

diskoak

Titulua: Beltzaran beltza.
Egilea: Lauburu.
Argitaletxea: IZ.

Bere hirugarren LPa eskaintzen digu «Lauburu» taldeak. Beren lehen diska 1979an argitaratu zuten geroztik desagertu den «Herri Gogoa» etxean, eta bigarrena berriz 1980an «Kardantxa»koekin, desagertuak hauek ere.

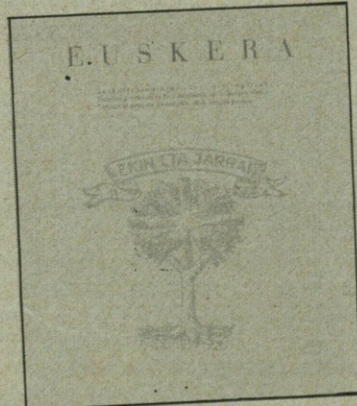
Hiru euskaldunek eta bi anglo-irlandar dira Lauburu osatzen dutenak: Mary Dier, Maite García, Marije Uruga, Xabier Zabala eta Jhon Taylor. Kutsu zelta, hain zuzen, alde guztietatik dario diska honi. Musika tresnetan ere zelta jatorrikoak eta hemengoak nahasian erabiltzen dira, baina beti ere sustrai eta sonoritate herrikoiei atxikiz eta batere elektrifikaziorik gabe.

Kanten artean, bost abesti zaharrak dira, lau taldekoek berek sortuak eta bat Irlandako folkloreakoa. Merezki baino askoz ere ezezagunagoak izatearen zailtasun guztien gainetik lana erruz egin dute lauburukoek eta diska mardul eta koerentziaz landua errun dute. Euskal musika herrikoia eta nazio zeltetako historiaren eraginez elkarren ahaide direla jakinik eta musika egiteko kontzepto garbi bat buruan, kontzesiorik gabeko estilo bat dute. Ezagunagoak izatea merezi dutelakoan, berri gehiago izanen du irakurleak.

aldizkariak

Titulua: Euskera XXVIII.
Argitaratzailea: Euskaltzaindia.
Ezaugarriak: (2. aldia) (1983)-1.
28. Bilbo, 300 hosto.

Oraingo honetan ere bidali du Euskaltzaindiak bere urteroko zenbakietako bat gure erre-daziora. Mendeurrenei dago-kien sailean Mendibururen omenez egindako lanak ditugu Irigoien, Villasante, Lekuona, Mitxelena eta Altunaren esku-tik. Barrutiarenean berriz Za-bala, Villasante, Velez de Men-dizabal, Knorr eta Gevara ditu-gu langileak. Euskal festen mendeurrena Villasante, Arana Martija eta Irigoienen eskutik dator. Honetaz gain euskal fle-xio nominalaz Morvay-ek Bu-dapest-etik eta Villasantek Eus-kaltzaindia zer den eta zer egin-bide duen adierazten duen hit-zaldia. Agirien artean Bizkaiko aditzaren erabileraz oharrak di-tugu eta baita Mitxelenak hitz mailebatuei buruz dioskuna. Ondoren herri izenen benetaz-kotasuna nondik nora doan azaltzen digute Irigoienen lan batzuk. Txostenen artean eta li-teraturarako sailean Kapanaga-ren testu azterketa bat, grama-tika sailean Mujikak euskarara iritsitako hitz erromanikoen bo-kalismoa aztertzen digu eta La-rrarek Tartas-en «Ontsa hiltze-ko bidea» liburuko izen sintag-

ma mugagabeen azterketa. Dia-lektologiarako sailean Mitxele-nak euskalkien ageriko aurpe-gia eskaintzen digu euskal dia-lektologiaren gaitzak eta horre-tan ari direnen prestakuntzarik eza salatuz. Jose M. Etxebarriak giza gorputzaz egingo den in-kestarako planin bat prestatua du eta bertan dator. 1982. urteko bertsolari txapelketaren hur-biltze bat eta ondoren jaun as-koren lantxoak dakartza.

Titulua: Hots. Argazkinobela.
Zenbakia: Ale berezia.
Ezaugarriak: 83.eko abendua.
150 pta. 28 hosto.

«Edorta eta Aiala bizkiak» du izentzat Legazpiko talde honek Durangoratu duen argazkino-bela honek. Horrelako gauza atseginak beti ikusi ohi dira begi onez, eta jakinaren gainean jarri nahi izan zaituztegu. Gaia zera litzateke: anaiak maite duen ki-de bat galdutakoan daukan ja-rerra.

Atsegingarria iruditu zaigu behin ARGIAN hasitako bide bati beste norbaitek ere jarrait-zea. Gaia gaztetxoentzat egina dagoela dirudi. Erritmuari kon-tu piskat izan behar, eta ea bu-kaera ez den hain erraza. Ho-rrelakoetan sexu pixka bat sart-zeak erakartzen du jende gehia-go erosteko. Hala ere gauzak gehiago landu daitezkeela ziur gaude, edota gaurko egunari lo-tuagoa dagoen gertaera bat sar litekeela, baina gure Legazpiko lagunek beste bati ere ekinen dioten itxaropetan...

PNV Iparraldean inbertitzen

Ipar Euskal Herriko gertakizunen berri puntuala izan ohi du ARGIAko irakurleak, eta eraiki berria den «Berria» esne kooperatibarena ere eman zigun Txinaberrik bere artikulu batean.

Inork espero ez zuena komunitate autonomoko agintariek erakutsitako interesa izan zen. Bizkaiko Diputazioko Makua, Eusko Jaurlaritzako nekazaritza sailburua, Gipuzkoako Camara Agrariakoa... eta Arzalluz bera! Parisko ministro bat ere han zelarik. «Berria»koek marketing trebea erakutsi dute. PNVkoek berriz inbertsio polita egin dute.

PC berria

Eurokomunistekin ados ez zeuden komunista gehienak bilduz fundazio kongresua egin du Partidu Komunista berriak Madrilén. Hor ikusi ditugu, besteren artean, Antonio Gades eta Marisol artistak ere, Bergamin zenaren lagun minak, Herri Batasunaren jarraitzaileak defenditu izan dituztenak.

Euskal Herrian antolaketa egingo al dute eta nolakoa?

Indultoak: «oktaboei» bidea garbitzen?

Eusko Jaurlaritzaren, Madrilgo gobernuaren eta «Herriaren defenditzaile» delakoaren artean indulto posible bat paktatzearen inguruan interpretazio ezberdinak ari dira hedatzen.

Batzuen ustez Komunitate Autonomoan berehala ditugun hauteskundeen aurrean protagonismoa hartzeko kanpaina elektoralista bat litzateke.

Publizitate bezala lukeen balioa mesprexatu gabe, ordea, ETA PM VIIIaren likidazioa dirudi dabilela jokoan. Zazpigarrengoei egin zutenaren antzera, disoluzio usaina gero eta nabariagoa zen oktaboak preso zeuden Langraizko espetxean; eta ez da ahaztu behar barruan dagoela erakundearen gehiengoa.

Martinez Barrios kapitaina hiltzean, oktaboek eten zuten PNVko buru batzuek militantei banaka indulto eta libertate probisonalen bidez negoziatzen zieten irtenbidea. Orain, Madril eta Gasteizen arteko negoziaketak aitortzen dira. Ruiz Gimenezek Herrera de la Manchara bixita (peemeei bakarrik, besteek ez zuten hartu nahi izan) egin ondoren gestioak azkartzen ditu, oktaboen buruetakoa den «Txutxo» Abrisketaren emazteak Auzolanen prentsaurrekoan irtenbide pertsonalak ontzat ematen... eta mudu guztiak onartzen preso euskaldunen politikotasuna.

Horren arauera, kapitaina hiltzea negoziaketarako indarra hartzea zen, oktaboen desgitea laster dator eta norbaitek tirako dio tantoari hauteskundeetan, eta ez Bandresen.

Herbesteratzeak, gose greba eta alkate eskuindarrak

Sei errefuxiatu euskaldun Panaman daude, beste zenbait Frantziako estatuko iparraldean, kazeta isteko unean jakin dugu «Txomin» ere Parisa daramatela. Iparretarrak taldearen prentsaurrekoa zela eta detenitutako lauak gose greban sartu dira, beren politikotasuna aitortu diezaiten... Bitartean 30 alkatek errefuxiatuen kontrako neurri estuagoak eta Bidasoaz gotiko abertzaleen errepresio latzagoa eskatu dute. Inor gutxi ohartzen da Hegoaldean alkate horiek notable eskuin muturrekoak direla eta antieuskaldunik basatienak.

Xabier Sanchez Erauskin berriz libre

EGUNEROKO EGIA NAHI DIGUTE ISILDU

Langraizko espetxetik libre utzi duteneko biharamonean izan gara Xabier Sanchez Erauskinekin Gasteizen. Paseak pasa, lanerako amorratzen aurkitu dugu, berri guztiekin interesatua, buruan proiektu pila bat irakiten. Terranovara doazen euskaldun arrantzaleekin pasatako urteetatik hasita Madrilén ibilitakoetatik segituz, prentsa abertzalean lanaldi zabala egin duelarik, ibilaldi luzea darama Erauskinék bere bizkarrean. Legeak egin bezala hautsiz eta ahalguztidunen komenentzira funtzionatzen duen Justizia espainolak kalean utzi duenean bere lankide eta borrokalagunek egin dioten hutsunea du gogoan, eta injustiziak menpean daukan Herri honetan berriro ere ekiteko indar berria.

ARGIA.— Zortzi hilabete kartzelan pasa ondoren pentsatzekoa da lezioa ongi ikasiko zenuela, juzgatu zaituztenek ezarri dizuten ikaskaia.

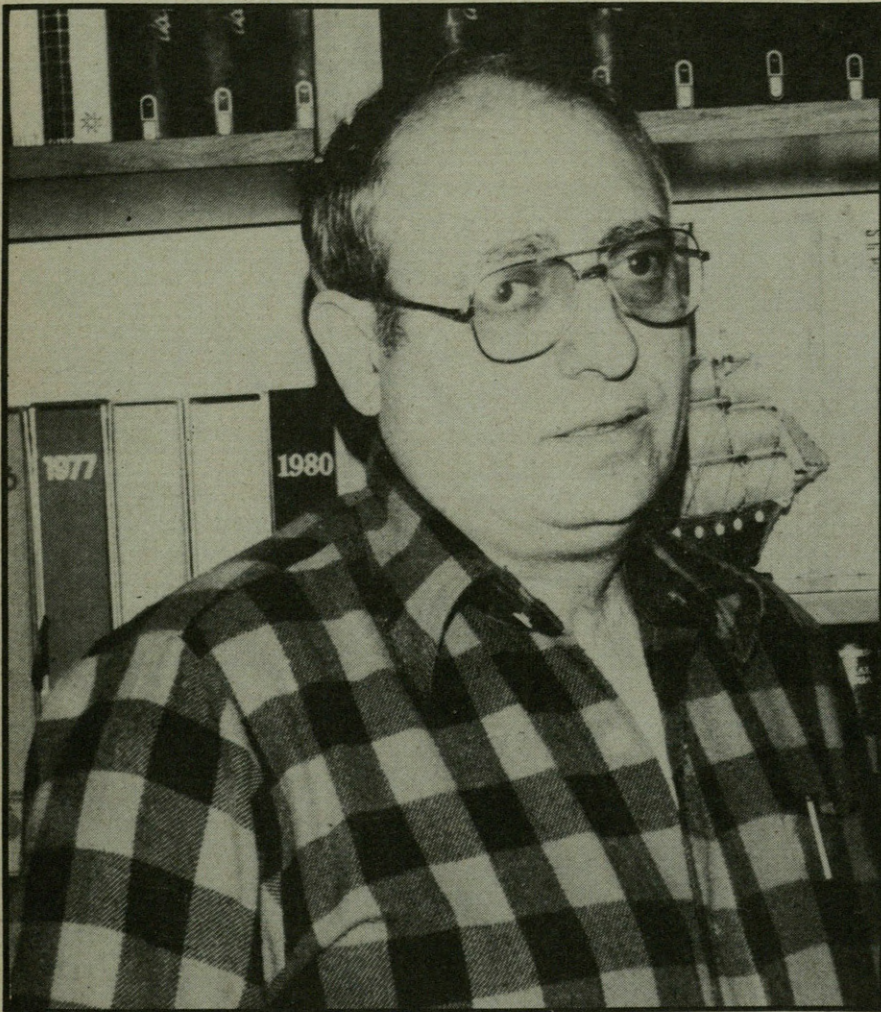
XABIER SANCHEZ ERAUSKIN.— Egia da, sartu nautenek lezio bat eman nahi zidaten. Funtsean, zortzi hilabete espetxean egon beharrak esanahi zehatza du. zigor bat da, zigor ejenplar bat, besteentzat eta batez ere jasan behar duenarentzat. Pentsa ezazu irteerakoan kontseiluak eta guzti ematen dizkizutela, berriro ere gaiztakerietan erori ez zaitezen.

Lezio bat da, bai, eta hortik zure ondorioak atera behar dituzu. Arazoa zera da, inoiz ez naizela sententzia honekin ados egon. ezta Supremoak baiezturik ere, ongi dakit erabaki injusto bat izan dela eta ateratzen dudana ideia alderantzizkoa da: borrokan jarraitu behar dela eta egin behar ez dena ximurtzea dela, ezta zigorra gartzelan sartzea bezain kupidagabea bada ere.

A.— Hori orain esanen duzu, baina Langraizko zuloan zeundenean ez zenuen holakorik pentsatuko, edo ez hain garbi behintzat.

X.S.E.— Bai, aske zaudenean pittin bat ahazten duzu lehen pasa duzuna, eta aitortu behar dut zenbait unetan ez nuela dena hain argi eta garbi ikusten. «makoan» pasatzen dituzun depresio momentuetan eta. Erakusten zidaten lezioak, zigorrak, pixka bat akonjatzaren ninduen; oinarrian esaten ari zitzaizkidan «hortik jarraitzen baduk berriro zuloan bukatuko duk», eta ene lanbidea uztea pentsatzera iristen ez banintzen ere gutxienez abildade gehiagoz jokatu beharra bururatzen zitzaidan, eta hori, jakina, ipini dizuten sarean erortzetik pauso batera dago. Zeure burua zentsura dezazula alegia, kazetaritza barruan beste alorrek bila ditzazula, ez zaitezela konprometitu...

A.— Jende askok uste zuen azken

«Ongi dakit erabaki injusto bat izan dela. eta jarraitu egin behar dela borrokan, egin behar ez dena ximurtzea dela»

finean kazetari bat sekula ez zutela kartzelaratu. Bai, nahi dena idatziko dela eta hori, baina «haiei» interesatzen zaizkienak eskuan harma daramatenak direla. Zuek akonjatzea besterik ez zutela nahi uste zuten askok.

X.S.E.— Etengabe entzun izan dut teoria hori eta hala ere segur nintzen azkenean kartzelara eramango nindutela, tamalez «haiek» aukera bat egin dutelako, juxtu-juxtu nori erasotzen dioten badakite. Estrategia bat antolatu dute komunikabideen inguruan, argitara atera behar den estrategia bat: gutxi batzuk bakarrik zigortu baina desegin nahi dituzten komunikabideak bihotzear jo. Gauza espektakularrik egin beharrik ez daukate, rotatibak ixtea eta abar, metodo errezagorik badutela konturatu dira: hil

nahi dituzten komunikabide horietara joan eta horietako pertsona oso konkrituei eraso, ez hainbeste zaila izan daitekeelako pertsona horien ordezkioak aurkitzea baizik eta ondoren datorrenak berdin gertatuko zaiola jakin dezan panorama zailtzea.

A.— Izan ere zu kartzelan ikusi ondoren eta «Egin»eko zuzendaria sartzen badute, edo ihes egitera bortxatzen, ea nork jarri nahi duen egunkari horren aurrean.

X.S.E.— Horrela ikusten da «Egin» en kasuan, mundu guztiak daki. Denboraldi batean zuzendarien kontra doaz. Zuzendariak bost edo sei auzi ditu eta azkenean edo espetxera edo ihes egin beharko du, ez du beste irtenbiderik. Atzetik beste bat etorriko dela badakite, baina zenbat etorriko

dira atzetik? Zenbat titulodun ausartuko dira (gainera tituloduna behar bait du zuzendariak) nahi ta nahi ez kartzelara edo herbesteratzerara eramango zaituen lan batera?

Txantaje ikaragarri bat da. Honela zera lortzen bait dute: edo zuzendariak ez dadila aurkitu edo eta jartzen den zuzendaria «haiei» nahietara makur dadila, eta hori da larriena. Azken finean arau garbirik ez bait dago.

Oraitxe bertan Jose Felix Azurmendiren prozesuak daude, ETaren komunikatuak argitaratzeagatik. Esango balute «ez dago ETaren komunikaturik jartzerik eta hori zigortua dago» orduan zeri heldu jakinen genuke, eta jokatu behar den moduan hasiko gara. klandestinitatearen jokuan alegia, eta komunikabide klandestinitateak bultzatuz, denok badakigu zertan ari garen eta gauzak argi: askatasunik ez dago; eta egunkarietan ere zer idatzi daitekeen eta zer ez argi eta garbi uzten da behingoz.

Baina anbiguitatean uzten dute arazoa eta orduan putaseme bakarra zuzendaria da, berriak zentsuratzen dituelako, eta «haiek» bitartean eskuak garbitzen. Gauzei beren izenez deitzeko garaia heldu da: hemen adierazpen askatasunik ez dago eta komunikabide klandestinoetan sartu beharko dugu, frankismoaren garaian legez. Baina esan dezagun argi, ez gara ibiliko beti askatasuna balego bezalako itxurak egiten gero eta gehiago enkajonatzeko ari gaituzten bitartean.

A.— Zuen artikulu eta titularrak baino gogorragoak Euskal Herriko komunikabideetan irakur daitezke. Ez dut izenik emango baina zuk ezagutzen dituzu, eta kristorenak esaten dituzten beste batzuei ez zaie ezer pasatzen.

X.S.E.— Diskriminazio bat dago, lege oso gogorak dauzkate eta ez dituzte gehienetan erabiltzen baina erabili ditzakete, hori da gainean dugun Damoklesen ezpata. Nori aplikatzen dizkiote? Une batean berak nahi dutenei, eta orduan zu beti zalantzan zaude, igoal gaur esateagatik egurra ematen dizute eta bihar berriz ez, ez dakizu diozuna beste egunkari batean esaterik badagoen eta zurean aldiz... Profesionalak horrela insolidario egin dira, oso zaila bait da «El Pais»ko edo «Deia»ko tipo batek bere burua zapaldua sentitzea, bai bait daki ETaren komunikatu bat argitaratu arren, eta ateratzen dituzte, beren bila ez direla joango.

Argumentu hau zabaltzen dute orduan: prentsa librea da baina terroris-

tak diren tipo batzuk ere badaude eta egin behar dena kanpoak ongi markatzea da; terroristak zeintzuk diren garbi utzi eta haiei aplikatzen zaizkie besteei ezartzen ez zaizkien legeak. Anbiguitatea eta nahaspila kristorena da. Batzuetan errua galdetu duenarena da, beste batzuetan zuzendariarena artikulua argitaratzea lagatzeagatik, hurrengoan artikulua idatzi duenarena eta zuzendariarena, erantzun duenarena beste batean... Castells artikulua batengatik epaitu zutenean ez zidaten deitu ere egin «Punto y Hora»ko zuzendari izanik. Beste batzuetan berriaz ni enpaketatutau naute bestek egini-ko artikuluegatik.

A.— Zurekin gertatu dena ikusiz, hala ere, beste kazetariak ez dira zurekin solidarizatu. Madrilgoek eta estatu osokoek ez zaituzte aipatu ere egin.

X.S.E.— Jose Felix eta biok politiko bezala agertzen gaituzte «haiek», eta korrante jakin bateko politiko bezala. Hemen gainera periodistez ari gara baina edozein pertsonak nahi duena adierazteko duen eskubidea aipatu beharko genuke. Azken finean, nere borroka ez da estatus profesional bati eusteko. Herriak mintzatzeko duen eskubidea defenditzeko baino. Sektore txiki bat dela? Berdin da, baina ezin da sektore hori ixilerazi, eta gainera Euskal Herrian sektore hori hain txikia ez denean.

Funtzio hori kazetari izatea baino gehiago da, herritar euskaldun inplikatu bat izatea da. Hori ordea bestela ikusten dute sasi-profesional askok, jakina, haientzat oso komodoa da eta soldata jaso eta informazio aseptiko bat ematea. Eta guregatik esan «berek bilatu dute zuloa, politikan sartzen bait dira». Horiek esanen dizute askatasun faltarik ez dagoela, arazoa da egurra bako latsagabeek hartzen dutela. Herri Batasunako mahai nazionalako partaide izana naiz eta nire pentsamentu politikoa zein den ez da sekretu bat inorentzat, baina ezarri dizkidaten zigorrak ez dira HBkoa izateagatik baizik eta beste lekuetan bozik uzten ez zaien jendeei boza ematen dien profesional bat izateagatik. Horretan beste sasiprofesional progr guzti horiek baino profesionalago naiz. Kazetaria ez bait dago bereak boteaz ibiltzeko, herriari hitza emateko baino. Beste horiek zer egiten dute bada irabazlearen alde jokatzeari besterik?

A.— Zurekin ikasitako eta baita lanean ere aritutako kolegak dira Madrilgo kazetari asko, zerorrek esan izan duzunez, Julian Lagok bezala karan

garrantzizkoak dituzten jendea. Eta hala ere, Vinaderrekin ez bezala, zurekin erabat ahaztu dira. Baina zu haiekin lanean ibilia zara

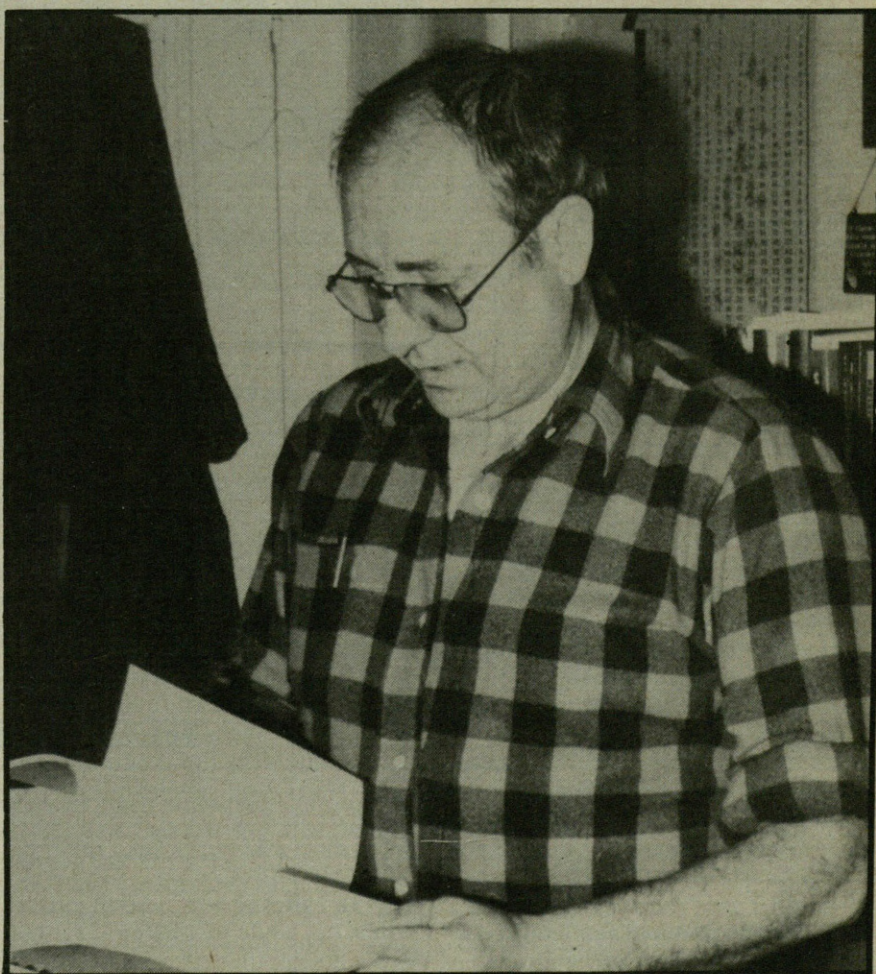
X.S.E.— Horietak asko fakultatean ezagutu ditut kazetari eskolan, gazteagoak ziren orduan, jakina. Madrilgo kaleetan korrika ibiliak gara, panfletoak botatzen... Oso progreak ziren eta oso ezkertiarak. Baina orduan ere, eta Burgosko auziaren garaiez oroitzen naiz, euskal arazoa ulertzeko zailtasun haundiak zituzten. Ez daitezela hasi esaten bere garaian Carreroren heriotza txalotu zutenik, orduan ere kontra jarri ziren eta.

Baina jende horien prolema da hogeitau urteko gazte haiek gaur egun hogeitamar edo berrogei urte dituztela. Oso ondo pagatutako postuetan daude eta, jakina, gauza asko «ahaztu»

egin zaizkie: oso polita da soldata eder bat eduki eta gainera ezkertiar izatea. Zu zara orduan salbajea eta egoeraren analisi zuzena egiten ez duena.

Madrilgo kolega askok solidaritatea erakutsi didate baina beti partikular mailan, kanpoan aurpeirik eman gabe. Hogeitaka lankidek bidali zidaten promoziokeen afari baten ondore gutun bat Langraiza, esaldi kariño-soak esanez eta Baina gero, telebistan eta «El Pais»en eta abar leku altuak dituzten horiek, eta izenak esan behar badira esanen ditut, telebistako Victoria Prego, edo «El Pais»ko Sanchez Harguindeguy, edo «Tiempo»ko zuzendari den Julian Lago, guzti horiek ez dute urrats bat bakarrik ere eman nere alde. Kazetariak salatu beharrean aurkitzen naiz, ezta profesioak berak dituen interesak ere defenditu ez dituztelako.

«Ikuspegi profesional huts batetik, gogorra da guretzat luzimendu pertsonala militantzia tankera horregatik sakrifikatu behar dugula konturatzea»

A.— Gauza etsipengarri bat bada euskaldunontzat. Beste estatuetan estatusa kontrako ahots batzuk behinik behin entuten ahal dira, baina Espainian ez da inor entzuten egoera sortzen. Liberal biopentsan-terik ez da ikusten kasik.

X.— Hemen planifikazio bat dago. Iniketa agerria eta hain ongi eramana, terrorismoa deitzen dioten herrien eta Euskal nazio arazaren inguruan murgilduta, ezen azkeneko partikularitateak ematen dizkizuten beldur direla. Horiek berak duen giro analistazista eta errepresioarek egiten dituztenak beren idazkietan.

Sekula ez dute gure arazoa ulertu eta orain askoz ere gutxiago ezker espainol guztiak jasan duen ouru garbi ketaren ondoren. Auzo guztiak, etengabe horien artean sakrifikatu egiten dizkiote aginteari prentsa espainolaren egokien penagarria da, eta hori beharrezkoa.

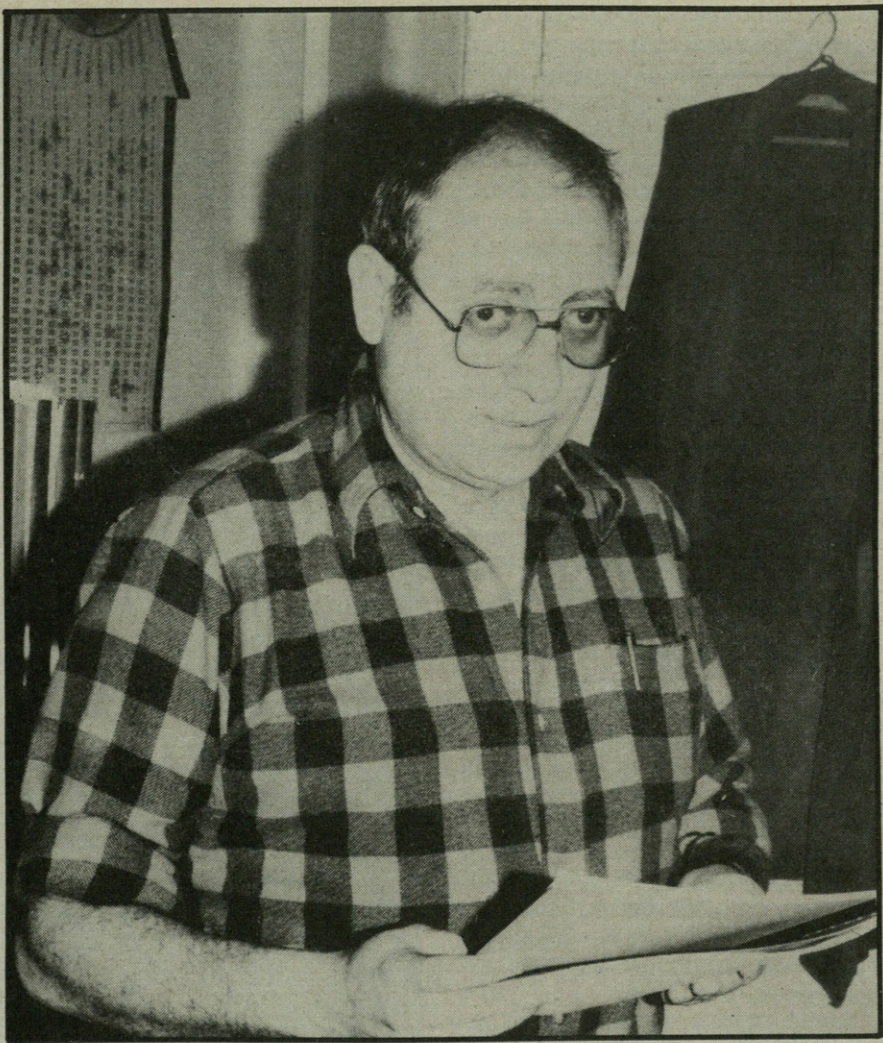
Euskal Herriaren ez da gauza bera. Espetxean sartzea ez da kazetararen berezitasun bat eta errepresio osoaren barruan ulertu behar da. Herriaren zati baten adiskidetasuna eta beroa sentitu dut; ez dakit, urtetan ikusi ez duzun arrantzale batek idazten dizu borrokarako animatuz, eta jende pila bat zurekin. Prentsako lan-kideak ere ahal zuten neurrian mobilizatu dira. Azken finean borroka ez bait da profesionala soilik.

A.— Zer erizten diozu Euskal Herriko prentsari?

X.S.E.— Egoera zail batean dago, agintearen mesede eta txantaje hana-keta artean murgildurik dagoelako. «Txintxo» bazara dena konpondua duzu eta «Gaiztoa» bazara espetxea eta beste hainbat zigor. Baina Herriaren egoera orokorraren gisakoa da. Dena ahaztu, begiak itxi eta bizitzeko bidea hartzen baduzu dena konpondua daukazu. Aginteari loreak botatzen dizkion prentsak subentzioak izanen ditu, laguntzak... eta hori dena oztupo guztiak. Ni ere horren horretan nabil, boluntarismoaren eta errekurtsio faltaren erdian. Oztupo guztiak bait ditugu inguruan.

Orain, zangalatraba guztien artean ni baikorra naiz horretan ere, Euskal Herriaren etorkizunari begira bezala. Estatuan ekintza herriko gehienak pikutara joan diren bezala hemen oraindik ere indarra bai bait dago «Egin» bezalako egunkari bati eusteko.

A.— «Egin» egunkari panfletario eta kaxkarra dela esanen dizu hainbatek.

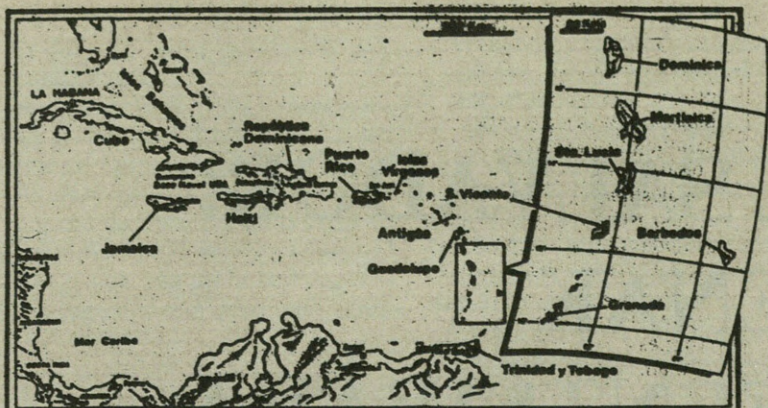

«Txantaje ikaragarri bat da: edo zuzendaririk ez dadila aurkitu edo eta jartzen den zuzendaria haien nahieta makur dadila»

X.S.E.— Projektu herriko guztien prolema da, oztupo guztiak dituzula. Beste inork baino publikitate gutxiago duzu, eta hortik diru gutxiago jasotzen duzu. «Correo Español» batcan, dirutan igeri dabilela, orain dela urte pila bat amortizaturik dagoela... eta gainera estatuak milioi pila bat sartzen dio, makinaria berri dezan eta. Ikuspegi profesional huts batetik begiratu, gogorra da guretzat konturatzea gure luzimentua sakrifikatu behar dugula militantzia tankera horrengekin, militantzia alderdi politiko bati buruz ez baino Herri batengana bezala ulertuz. Zure harrokeria alde batera utzi behar duzu askotan ez kaka zahar bat baina bai kalitate apal samarreko gauzak egiteko, hori dauden gauzak ordean, eta jende pila baten laguntzaz egitea posible direnak.

Baina maila guztietan planteatu beharreko aukera bat dago: edo aurpegi ematen dugu eta nahi dugun Euskal Herria lortzeki buruz gure proiektuak bultzatzen edo amore ematen dugu eta nahi dugun guztia daukagu, piskana-ka igoal zerbait lortuko ote da... Politika eta dena ulertzeko bide era dira. Beste bidea saltze huts bat dela uste dut eta pentsamentu hori duen korronte oso batean sarturik dago. Zer egin orduan, produktu inbiabiletan sartu? Ez. Beste era batean egin behar dira. Ez bait dugu kaosa eskaintzen. «Edo kolaboratu edo kaosa». Ez, eskaintzen duguna kaosa ez dela frogatzen du AEKk, eta «Egin»ek, edo AR-GIAk Errealitateak dira, bide herrikoia nahi dituen jendearen bultzadaz eraikiak.

Iñaki ZUBIONDO

REAGAN-ek hau ere bazekien

Caribeko Granadaren inbasioa ahaztuta daukagu dagoeneko beharbada. Baina jakitekoak dira hemengo egunkaritan zabaldu ez diren zenbait bitxikeria: batetik, inbasiorako planak 1981. urtetik prestaturik zeuzkan Pentagonoak, New York Times-ek aditzera eman duenez. Bestetik, aitzekitzat erabili izan ziren kubanotaz aparte, aideportuaren erainkuntzan, empresa frantses, ingeles eta ifarramerikarrak ari ziren lanean, azpiegitura tekniko guztiaz zirelarik arduradun. Gainera, Granada bertako Merkatal Ganbara beraren, eta Turismo elkartearen eskakizuna omen zen aideportuaren eraikitzea.

Bestalde, eta egunkari berak dioenez, EEBBetan egindako inkestek ezagutarazi dutenez, galdatutakoen 67ak uste du Reagan-ek emandako arrazoiak zentzuzkoak zirela inbasioa justifikatzeko.

ALJERIAK armak Al Fatah-ri

Al Fatah-ko buru dabilen Yasser Arafatek aitortu duenez, Aljeria da beretarrei armez hornitzen dien lehen Estatua eta bakarra. Gogora dezagun Arafaten aldekoak PAE (OLP)-ren barnean nagusi direla momentu hauetan, eta aski garbi kontra, zenbait palestindarretaz aparte, Libia eta batez ere Siria dituztela. Eta beste aldera, harrigarri behintzat gerta daiteke, orain aste pare bat Arafatek berak Mubarak egipziar presidenteari egindako bisita eztabaidatua.

CONTADORAK imposible dauka

Contadora taldeak Ertamerika baketzeko proposatzen dituen puntuetarik bat zera da: Bai El Salvadorreko gerrilari eta bai Nikaraguako «contra» direlakoei kanpotik batzuen eta besteen aldetik datorkien laguntzaren moztea. Zuzen litzatekeela, dudarik ez dago. Baina: Geldiaraziko ote lituzke «Farabundo Martí» frontekoak kanpoko laguntzarik ezak? Eta: Segituko ote lukete Nikaraguan kontrairaultzaileek Honduras eta EEBB-en laguntza gaberik? Gure partetik bi ezezko bi galdera horietarako; hala ere ez dezatela horregatik Contadorakoek amorerik eman.

SORGIN ehiza Frantzian

«Boterea alderdi komunistari utzi zaio, alderdi totalitario eta subertsiboa. Estatuaren aparatoan maila guztietan infiltratzen dena». Hori Poniatowskik esan du joan berri den urtean; baina ez da berea aparteko deklarapena. Beste eskoindar bat, Charles Pasqua, dotoreago baina, antzera mintzo zen orain hila bate batzu: «Komunistak, azukrea bezalakokoak dira, urtzen dira kafean, desagertzen dira, baina gero kafe dena dago azukreztua. Koalizio batetan komunistak sartzen denean, koalizio dena bilakatzen da marxista». Asko dago horrelako. Ez dagoen lekuan ikustea, horixe bai sorginkeria!

EL SALVADOR: DENAK OFENTSIBARA

IRAULTZAILEEN INDARRAK

Ana Maria Komandantearen hilkeragitu eta gero (dagoeneko jakina)enez Marcial Komandanteak erahilak izan, autokultu prozesu luze eta triste baten ondorioz; eta segidan Marcialek bere burua hil zuen), hori eta gero diogunez, El Salvadorreko indar iraultzaileen barnean diferentzi gaitzak daudela aipatu izan da. Guk deus gutxi dakigu. Marcial eta Ana Maria partaide ziren FPL aski baturik agertzen da (Marcialen aldeko zenbait militanteek alde egin ondoren), eta beste alde gerrilaren ofentsiba berriak ez dira ahultasunaren ispilu, eta gainera imperialismoaren agentziak honetaz hain gutxi mintzatzeak gauza handirik ez dagoela esan nahi dezake.... Dena dela deus gutxi dakigu. Horregatik hemen F.D.R. bloke politikoa eta F.M.L.N. bloke militarra zeintzuez osaturik dauden esanez eskema gisa txiki bat soilik eskaintzen dizugu.

F.D.R.

1980. ean lau erakundek agiri bat sinatzen dute: B.P.R. (Bloque Popular Revolucionario, F.P.L.-ren talde politikoa; inportanteenetakoa da); Ligas Populares 28 de febrero (oso borrokalaria); F.A.P.U. (Frente de Acción Popular Unificado); eta U.D.N. (Unión Democrática Nacional, eskoindarxeagoa). Lau erakunde hoiek urte berean C.R.M. (Coordinadora Revolucionaria

de Masas) osatu zuten. Geroztik beste talde hauek —denak batera, 80.eko apirilez— elkartzen zaizkie: M.N.R. (Movimiento Nacional Revolucionario, sozialdemokrata); demokrata-kristauen alderdiaren sektore bat; M.P.L. (Movimiento Popular de Liberación, masa erakunde bat); eta beste talde txikiago ugari dago F.D.R. (Frente Democrático Revolucionario) honetan, berrogei-ta-hamar orotara.

F.M.L.N.

Talde militar desberdinak geroxeago, 80.aren maiatzean, elkartu ziren, aginte bakarrez: D.R.U. (Dirección Revolucionaria Unificada). Bertan, El Salvadorreko Alderdi Komunistarekin batera, hiru erakunde politiko-militar dago: batetik F.P.L. (hortxe oraingo istiluak, baleude; eta barnean hiru sail dituela: Ejertzitoa, Gerrilak eta Miliziak); bestetik P.R.S. (Partido de la Revolución Salvadoreña) eta E.R.P. (Ejército Revolucionario del Pueblo), politikoa eta militarra, biak bat, eta, hirugarrenik, R.N. (Resistencia Nacional) eta F.A.R.N. (Fuerzas Armadas de la R.N.), berriz ere politikoa eta militarra bestea. Hauek denek osatzen dute beraz F.M.L.N. Frente Farabundo Martí de Liberación Nacional talde zabala eta gutxien-gutxienez 10.000 gerrilari izango dituen.

Urte hasera honetan usatar bozera gailu batek aitortu duenez, «Ertamendakako benetazko problema El Salvadorrekoa da, eta bera soluzionatzeko jarri behar ditugu orain indar guztiak».

Fondoan, hauteskundeak datoz. Baina armak dira denek paratzen dituztenak. Gerrilerok fortuna gehiagoz orain artean, gutxitan bezalako ofentsiban oldartu direlarik.

Ikus ditzagun sakonxeago alderdi guzti hauek, ez baita hangoa bistatik galtzeko prozesoa.

Zertarako hauteskundeak?

Hauteskundeak datorren martxoaren 25-an izango dira; hala erabaki zuten behintzat garaile irteteko posibilitaterik duten bi partiduek, PDC demokrata-kristauak eta ultraeskoindarra den ARENA-k.

Joan den urteko uztailean luzeago esplikatzen genuenez (ikus 983. ARGIA), hauteskunde hauek egin daitezkeen berebiziki interesaturik daudenak Estatu Batuak dira. Estatu Batuek itxura berri bat, lege itxura bat, eman behar diote El Salvadorreko gobernuari, ondoko interbentzioak justifikatu ditzan. Eta ez beren interbentzioak bakarrik —berak azken finean handaude jadanik, eta ez omen dira ikaragarri gehiagotuko—, baizik eta, oso partikularzki, El Salvadorrekin mugakide diren Honduras eta Guatemala-laren interbentzioak.

Ez dago Hauteskunde Legerik; boto emailen rejestroa egin gabe dute. Baina batez ere, gerra irekian bizi dira, eta Heriotzaren Eskuadroiek inoiz ez bezala dihardute lanean jendea akabatzen. Gobernuko funtzionariak ere akabatzen dituzte; eskoinaren barnean etendura larriak daudela erakusten digu honek.

Ez dago kondizio minimorik hauteskundeetarako.

Baina problema ez da kondizio minimorik egotea, eta horregatik hauteskundeak egin egingo dira. USAk Vietnamen gertatu zena El Salvadorren gerta dadin arriskua ikusten du (Vietnamen zein munduan denak kontra zituen, oso garbi bait zegoen), eta oraingo honetan trikimailu gehiagoz baliatuko da.

Itxurapen, zer?

Sarreran esan bezala, momentu honetan gerraren inizatiba indar iraultzaileek daukate. Ejertzitoak nahiko lanak ditu bere burua defendatzeko, alde batetik beste batera joaki; azken sei hilabetetan pare bat ekintza besterik ez du bere kasatik sortu.

Hortaz bai bertako militarrek eta bai iparramerikarrek gauza bat dakite: garaipen militarrek behar dituzte; ezin hauteskundeekin aurrera segi eta terrenorik galdu gerrilaren aurrean.

Arazoa da, ez dakitela oraintxe nondik atakatu. Edo hobeto esateko, ez dira atakatzeko gauza.

Baina ari dira prestatzen, Konkretuki FMLN operazio handi baten beldurrez da, zeinaren ezaugarri nagusiak hemen dituzu:

— Bost bat mila guatemaldar soldadu, kontrainsurjentzian espezialduak, mendebaldetik ekinez.

— Hamabost bat mila honduratar, espezializazio berarekin, iparraldetik bultzatzaile.

— El Salvadorreko ejertzitoa bera, gerrilariak iparralderuntz sakatuko litzukeena.

— Iparramerikarrak, abioiez erasoko luketenak, bonbazkatze masiboz.

Kinka konkretu honetan kokatzen dira laster berri gehiago izango dituzten hauteskundeak. (Artikulu honek arako datuak gerrilariak argitaratzen duten Guazapa aldizkaritik hartuta daude).

Pablo SASTRE

Afrika S.O.S. goseak

(I) MALI: ESKAPATZERIK EZ

Mali-ko iparraldean (Sahara basamortuan) 1983. urte guztian ez da euri tanttarik erori. 80.etik ezer gutxi erortzen zitzairen eta orain akabo. Familia askok hartu du atzerrirako bidea. Baina bide honek ere ez darama inora: inguruan ere miseria besterik ez dago. Bide horrek heriotzara besterik ez darama.

Tombuctu hiria basamortuaren atarian dago. Orain hareak, Saharatik datorren ondar erregarriak, harikail kolorez inbaditu du; kolore ikaragarria da, bizi ezina adierazten bait du.

Lehen, eskualde zabala honetako jendeak goseak hestutzen zuelarik, behera jotzen zuen, Gao departamentura. Baina hori ere bukatu da; Gao-n ere, euria egiten duen pasilo miserable bat besterik ez dago, Niger ibaiak korritutako pasilotxo bat. Hortik landa, lurrak ez du fruiturik ematen.

Eta, gosetzen direnak, hegoalderako emigratzen dira. Oinez, mandoz,

Niger-etik behera nolanahiko barkaz.

Nora joan ordea? Garai batetan Nigeria zuten iheslekua; baina Nigeriak ez ditu jadanik beso zabalik onartzen. Ghana orduan, Bolin-kosta? Bata eta bestea beren historietako krisisik sakonenetakoa ari dira pasatzen (neurri handi batetan lehortegatik, berak ere), eta nahita ere ezin askorik lagundu.

«Ezingo gara gu bakarrik atera —aitortu du Gao-ko gobernadoreak—; munduko laguntza ezinbestekoa dugu». Eta laguntza hori konkretatzen digu: **«Aurten Gao-n eta Tombuctu-n larogei mila tonelada bihi beharko dugu, biziko bagara. Normalean, horren laurdena ere ez dugu jasotzen».**

Arroz landa txiki batzuen jabe delako Moussa Hassan laboraria poz samarrik dago; izan ere Kunsum-ekoa da, lehen aipatu dugun pasiloaren bihotzean dagoen herriska batetakoa. Zeeor jatekorik izango du berak. Eta

hala ere: **«Euri gutxi egin du, berandu egin du; abuztuaren bukaeran bakarrik; alperrik, orduan».**

Gosea iritsi da. Jendearentzat, eta ganaduarentzat ere. Ganaduarentzat izurria, jendearentzat orain arte ezezagun zituzten gaisotasun berriak.

Jendearena grabe baldin bada, ganaduarena, ekarriko dituen ondorioengatik, areagokoa da. Sahara aldekoko bizilagunentzat, ganadutza izan da diru iturri tradizionala. Hona zelan hitz egiten duen abeltzain batek, Ansongo-ko ferian: **«Zezenak ekarri ditut, behiak ere bai, txekorrak. Inork ez ditu erosi nahi izan. Horratio hamar-hamabost mila frankotan saltzen nituen!».** (Franko maliarrak; 1982.ean abelburu normal bat hirurehun bat mila franko maliarretan salduko zen).

Ganaduaren problema zera da: merkataria batzuek Mali-n erosi egiten zuten, prezio onean, eta Nigeriaraino eramaten zuten; bertan saldu egiten zuten, bihiaren truke, eta bihi edo ale hoiek atzera ekartzen zituzten Mali-ra, eta hau beharreko partxe bat zen, zeren esan dugunez Mali-n bihirik ez dago. Orain goseak dakarren ganaduaren heriotz masiboarekin, kate hau etenik gertatu da.

Hau guztiau posible egiten duen egoera mundial injustoaz aparte (eta zeinen ejenplu gogorra baita Mali-ko kasu hau), gose honi berari buruz badago problema konkretu bat, espekulatzaileena (bai lehenagoko merkataria hoiek eta bai, okerrago dena, kanpoko laguntzak espekulazio bidez banatzen dituztenak), soluzio konkretu bat, bertan sanotik moztea, eskatzen duena.

Ba ote dute horretarako borondaderik Mali-koa bezalako gobernuak?

ETB IKUSTEN

Lehenik eta besteak beste ZORIONAK eta ongi etorri esan behar diot 1.983ko Abenduaren 19tik ekin zaion ordu-kopuru berriari. Urtebeteren buruan hutsetik abiatu Estatuetako Telebistaren ordu-kopuruetara gerturatu da ETB eta hau noski Euskal Herrian euskaldunok inoiz plazaratu gabeko arma boteretsua plazaratzea izan da. Hori egiaztatzeko frogarik onena, RTVE-k aurka hasi duen eraso da. Eta beste gabe, jo dezadan ikusle-ikuspuntutikako eritziak agertzeri. Orduak jarri dira. Orain gakoa egoki betetzean datza.

Abenduaren 19tik urte berria hasi arteraino ikusi ahal izan ditudan programen komentariotxo bat egiteko ausardia hartu dut eta horretarako noa.

— Teleberri ez dut onartzen españolez eta honen arrazoiak lehen ere argitaratuak ditut Argian.

— Gainontzeko telegunkariak, lehengo jarraipena dira eta arlo onetan ez noa oraingoz besterik esatera, gaueko azkenekoa ongi jarria dagoela baizik. Halere esan behar dut, ez natorrela noski bat Gerra Garrido J.aren esanekin. ETB-n informazioa ematen da. Ez dakit eman behar den guztia ematen den ala ez eta oraindik agian goizegi da jakiteko ere. Dakidan gauza bakarra hau da, ematen dena ez dela inperioko ikuspegi estatistaz ematen eta oraingoz hori nahikoa da.

— Zazpitaraua beste telebistek egiten dutena bera da eta nire ustez beharrezkoa. Bi lehenak ikusirik zera esan behar, lehenengoa nahiko gaizki aterata zela, baina hasiera, nerbioak, etab. Kontutan harturik, barkagarria da. Bigarrena askoz hobeto egin zen eta etorkizun ona opa diot.

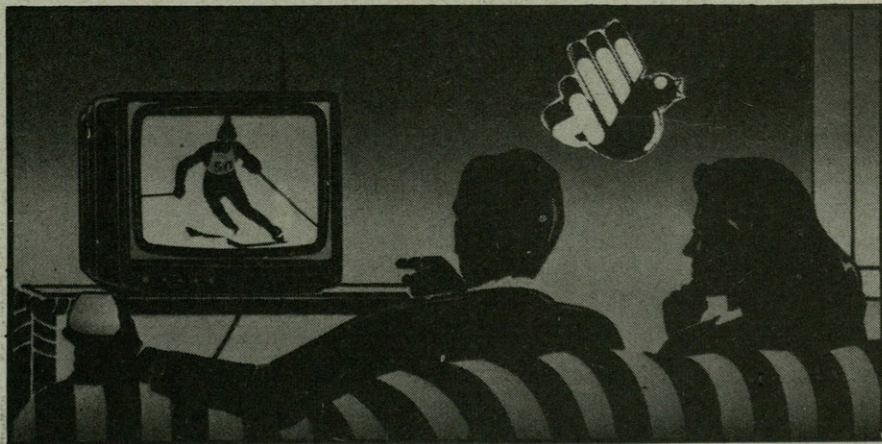
— Mahai-inguruak oso ongi bi lehenak bederen. Agian fondo gorria be-

gibetegarriegia baina...

— DALLAS asmaketa ona da. Gaia badakigu zer den, baina hasi den puntuan hasirik ematea, ongi dago orain-

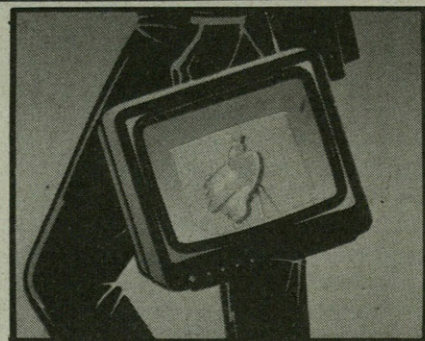
zuen Eguberri egunean.

— Gabon gaueko emanaldia, tira, hainbestean. Gabon-kantak saioa oso ona, biribila! Zorionak! Gainontze-

goz. Bezeroak egiteko honelako sistemak erabili beharra dago. Gurekin hogeitamar urtean erabili dituzte eta erabiltzen jarraitzen dute. Bikoizketak itxurazkoa dirudi oraingoz.

— Bertako filmaketak. Agur Everest filma bi zatitan eman behar zen gutxienez ere eta ez hirutan. Agian osorik eta behin igaro ditugun egunotakoren batetan. Dokumentua da baina halere erdara gehiegi du. Bikoizketa-moduren bat aurkitu bet arra dago horrelakoei. Sasibil agian, lehengo «El Caserio» zartzuelaren euskal bertsioa, nik, españolez ikusiak baino askoz hobe gertatu zen. Zorionak Astarloa J. eta gainontzekoei. Halere, tamalgarria ETB-k bigarren atala ez emana. Are tamalgarriagoa gero betegaietan Buster Keaton eta elurretako dokumental musikadunaz jarraitzeko. Sasibil-ek emankizun oso-oso merezi

koa polita, baina agian zerbait geureago eskaini zitekeen. Adibidez, kale-kaleko zenbait herritako kantu-ihardunak zuzenean edo agian hobe diferituan (ordubete bat edo). Beharbada ezina zatekeen aurrean... baina kontutan hartzekoa da hurren urteetarako. Agian Europako Gabon gauearen erreportai luzeren bat, etab. Gabon kantak saioa Eguberri egunez errepikatzea ez zitzaidan hain ongi iruditu ederra izan arren. Sasibil osorik ematea hobe zatekeen.

— Zine mutua. Buster Keaton ona da eta asko gustatzen zait. baina ETB gehiegikerian erori dela uste dut. Segura Irratia oroiterazten dit betegai finkoak horrenbeste erabiltzean. Bestalde, beharrezko diren azpigitulu guztiak ingeles eta españolez daude. Pentsatzen dut noski horiek filmak dakartzala, baina une horiek euskal azpigituluak gainjarriz bete behar dira, bestela zine mutua ez baina, erdaldunagu dugu beste behin.

— Elurretako dokumental musikala ere errepikatu egin zen. Polita izan arren, hau ere gehiegikeria iruditzen zait.

— Gabon zahar egunean aldiz, kolpe positibo eta negatibo handienak sentitu nituen. Arratsaldeko futbol-partidua ematea, eupelakoa izan zen, akatsak zuzentzen premia baldin badago ere. Gero..., tira, iraun egin zuen bederen ETB-k. Robinson Crusoe ona eta gainera atsegina iruditu

zitzaidan, baina Urte Berria hasi zuen musikala lekuz kanpoko eta aspergarria iruditu zitzaidan. Gero Abba taldeak zerbait gaintitu bide zuen nire ikusle-atsekabea, baina zapore txarra gelditu zitzaidan. Bestalde, inongo aurkezpenik eta ezer gabe oso hila eta gogaikarri samarra gertatzen da gaur.

— Gai iontzeko Plaza Berri, Munduan Zehar, etab. ongi doaz aurrera baten bidean. Oharririk egitekotan hizkuntzarena zenbait kasutan. Ez dakit ze gertatzen den, baina batzutan aldi berean nabarmenak entzuten dira eta hasitakoan batabestearen atzetik gainera. Adibidez, penagarria izan zen urte-amaierako Munduan Zehar Programa berez ederki eginik zegoen, baina esaldien hirutatik bitan desegokitasunen bat entzun zen. Min egiten zidan belarrietan.

— Zerbait orokorra aipatzekotan, aurkezle-presentziaren falta nabaritzen dut zenbait saio edo filma emate-rakoan. Agian bitarteko falta izango da eta itxoin egin beharko dugu, baina bakarrik utzitako zerbait dela sentie-ratzen du une horietan.

— Tarteetako musikalei buruz, ba, besterik ezin den artean rok amerikarrak jasan behar, baina halere badago beste formula bat ETB berak erabili duena. Nonbait grabatu eta eman. Victoria Eugeniako eta Errenteriako Musikasteko kontzertuekin egin duen bezala.

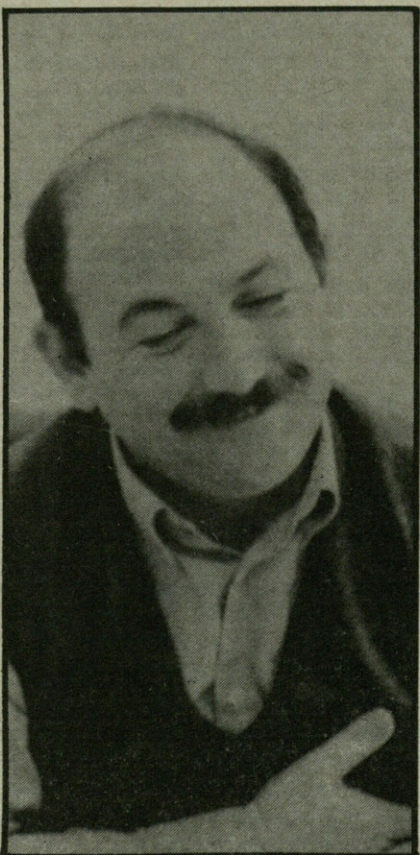
— Publizitateari dagokionez, oso gaizki deritzot erderaz onartzeari. Euskal Telebista definizioz euskaldunei zuzendua da eta hizkuntzaren baldintza bakar hori, bete behar du publizitateak ere, bai hitzetan eta baita testu idatzietan ere. Kontutan hartu haurrek Gabon-kantak baino hobeto eta lehenago ikasten dituztela buruz!

Nire oharrak balio badute eta etxe-koak egindako maxiaketa gisa hartzea nahi nuke, zera erantsiko nuke, konektatzeko uneetan kontuzago ibiltzea, barruan hitzegiten dena airera ez dadin. Hamabostaldi honetan bizpahiru aldiz nahiko desegokiro gertatu bide da eta. Kamera eta hiltunen arteko adostasun apur bat eta kito.

Azken hitz bezala, amaierako ordua beti berdintsua izatea gomendatuko nizuke, bestela ahalmen-falta edo halako ezintasun-irudi bat sor lezake eta.

Jarrai aurrera eta hurren arte.

**MURUMENDI
TELEIKUSLEA**

Euskarari buruzko inkestak (3)

ERROLDAREN FIDAGARRITASUNA

Lehengoan, «Zenbat gara?» artikuluan, Baskongadetako euskaldunen kopurua aurkezten genuen, lau iturriren arabera, eta lau etako bat —Ruiz Olabuenagaren inkesta— komentatzen genuen.

Oraingoan lau iturri horien herrialdeko datuak aurkeztuko ditugu, beste iturri baten fidagarritasuna (erroldarena, padroi ofizialarena) komentatuz. Ondoko laukiari begirada emaiogu, irakurle, zenbat euskaldun garen herrialde bakoitzean ikusteko.

Lauki horren iturri zehatzak ARGIAren 997 alean aipatzen ziren. Erroldaren emaitzak Ruiz Olabuenagaren azterketak (Jakin 26/27) argitaratzen zituen. Eta Ruiz Olabuenagaren inkesta propiaren emaitzak, berak zuzenean aurkeztu ez zituenenez gero, geuk deduzitu behar izan ditugu, txoko izkutu batean ematen dituen portzentaieetatik (Jakin, 233. orrialdeetatik).

Nire azken artikuluan hau azpimarratzen nuen: nola Baskongadetan Irizar eta SIADECOrantz bostehun mila euskaldun bizi garen eta, aldiz, Errolda eta Ruiz Olabuenagarentzat zazpirehun mila. Bi kalkulok bikote horien arteko diferentzia haundiegia da; azken bientzat Baskongadetan bakarrik lehen bientzat Euskal Herri osoan baino euskaldun askozaz gehiago daude. Diferentzia horren argibide beharra lehengoan aipatzen genuen.

Gaur beste puntutxoa ere aipatu daiteke, erroldaren eta R. Olabuenagaren arteko alderaketan: Bizkaiko zifrak (297.773 eta 296.004) nahiko antzekoak ateratzen zazkie; Gipuzkoakoak ere bai (369.323 eta 363.575); Araban, berriz, alde haundia dago (29.599 eta 48.557).

Gure harira etorri eta jakina denez,

azken erroldan euskarari buruz ere lau galdera egiten ziren: ea euskara ulertzen, mintzatzen, irakurtzen eta idazten den. Udalez udaleko erantzun osoak zoritxarrez oraindik inork argitaratu ez baditu ere, Eusko Jaurlaritzak argitalpen orokorra agindua du. Ruiz Olabuenagak bere liburuan herrialdeko emaitza batzuk (ez guztiak eta ez udalekoak ere, hain beharrezkoak izan arren) sartzen ditu.

Eta erroldaren lana, ikusi genuenez, ontzat jotzen du. Nire ustez, aldiz, erroldak ematen duen Baskongadetako euskaldunen kopurua (696.695) altuegia da, gutxienez Irizar eta SIADECOréko diferentzia oso ondo argitzen ez diguten bitartean.

Nik pentsatzen dut jendeak «Euskaraz ba al dakizu?» erroldaren galderari, boluntarismoagatik, ez diola erantzun zuzena ematen eta baietz esateko joera duela, «Nahi al zenuke euskaraz jakin?» galdera egin izango zioten bezala.

Hiztunen kopurua —zazpirehun mila horiek— sinesgaitza baldin bada, euskaraz IDAZTEN dakitenen kopurua sinesgaitzagoa da: 520.718 pertsona hiru probintzietan. Zeinek sinets dezake zifra hori? Nik urrutitik ere ez dut sinesten.

Euskararen arloan, errolda erantzuten duten askok inkestatzaileari nahita engainatzen ez badiote, beren buruari nahi gabe, boluntarismo baikor batez, engainatzen diote. Euskararen erabilpena jo gabe, euskararen eza gutza ere jendeak, borondate onez, exageratzen du (eta halere erroldan galdera horiek sartzea interesgarria iruditzen zait, beste azterketetarako).

Dena den, azterketa serioan eta inkesta batekin kontatzen zuen azterke-

EUSKALDUNEN KOPURURA HERRIALDEKA

(Iturri desberdinen arabera)

Herrialdea	1970	1975	1981	1982
	Yrizar	Siadeco	Errola	R. Olabuenaga
Araba	18.863	18.863	29.599	48.557
Bizkaia	172.229	174.366	297.773	296.004
Gipuzkoa	276.843	307.279	369.323	363.575
Baskongadak	467.935	500.508	696.695	708.136
Iparraldea	77.848	78.453		
Nafarroa	51.143	53.340		
Euskal Herria	596.926	632.301		
E. Herri- tik emigratuak	100.000	90.000		
Guztira	696.926	722.301		

tan, fenomeno hori, «error de parala-je» hori neurtu eta aztertu behar zen. Esate bateko, euskaraz zailtasunez mintzatzen direnen erroldaren kopurua aurkeztu behar zen eta arazo garrantzitsu hori ondo jorratu.

R. Olabuenagari ez omen zaio hori dena garrantzitsua iruditzen eta —erroldan horrelako fenomeno bat gertatzen dela susmoa badu ere— hori neurtu eta aztertu beharrean, fenomenoaren estaltzearekin konformatzen da:

«Ez dugu inongo zalantzarik —dio Jakinen 40. orrialdean— datuok bati baino gehiagori baikorregiak irudituko zaizkiola». Bati baino gehiagori? Azterlariari ez, agian?

«Datook beren neurri juxtuan baloratzeko —jarraitzen du—, aitormen pertsonal batetik lortu direla hartu behar da kontutan eta ez gaitasun-azterketa batetik». Eta errolda aurretiko zein kontaketa gaitasun-azterketa baten bidez egin zen? Batere ez. Emaizak ordea, ikusi dugunez, oso desberdinak ziren.

Gero, euskaldunberri kopuruari buruzko komentario eskas eta diskuti-garriaren ondoan, erroldaren zifren sineskortasuna hor uzten du, liburua-zen azken ohar bitxi hau eranstea:

«Inor harriturik geratuko balitz (R.

Olabuenagaren kasoa, berriz, ez omen dena) zentsuan beren buruak euskal hiztuntzat ematen dituzten kopuruaz, eta «sasiabertzaletasun» bat bezala interpretatu nahiko balu (R. Olabuenagak, berriz ere, ez omen), ez zaio batere gaizki etorriko gogoratzea ze, hizkuntz abertzaletasun hori, berez eta besterik gabe, euskarak aspaldidanik zekarren gutxiagotasun-komplexuaren aurka lortzen duen garaipen sozial bat dela».

Falta zena. Hori esateak euskara

arloan erroldaren fidagarritasunaren eza estaltzeko besterik ez du balio. Noski euskararen nahia, biztanle-goan, garaipena dela. Baina gauza bat da abertzaletasuna neurtzea (eta hau ez da erroldaren helburua) eta beste bat euskaldunen kopurua neurtzea (eta honetaz gabiltza bai errolda, bai R. Olabuenaga eta bai besteok).

R. Olabuenaga baino garbiago izateko, nire aldetik hau esango dut:

— Bat, niri erroldaren emaitzak arritzen zaizkidala eta ez ditudala sinesten.

— Bi, R. Olabuenagak sugeritzen duenez, niretzako erroldaren exagerazioaren argibidea jendearen abertzaletasunean bilatu behar dugula batez ere.

— Hiru, erroldaren dato horiei fidagarritasun ematen dien estudioak berak galtzen duela fidagarritasuna eta utopikotzat hartu behar dugula.

— Eta lau: estudio soziologikoan arazo bat sortzen denean, jorratu behar dela, edo gutxienez (jorratzeko mediorik ez badugu, eta hau ez zen R. Olabuenagaren kasoa, inkesta zuzenarekin kont a bait zezakeen) arazoa argi eta garbi azaldu, ez izkutatu.

Luis NUÑEZ

Horixe da Auzmendi. Bitxia. Berezia.

Donostiako estiloa.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

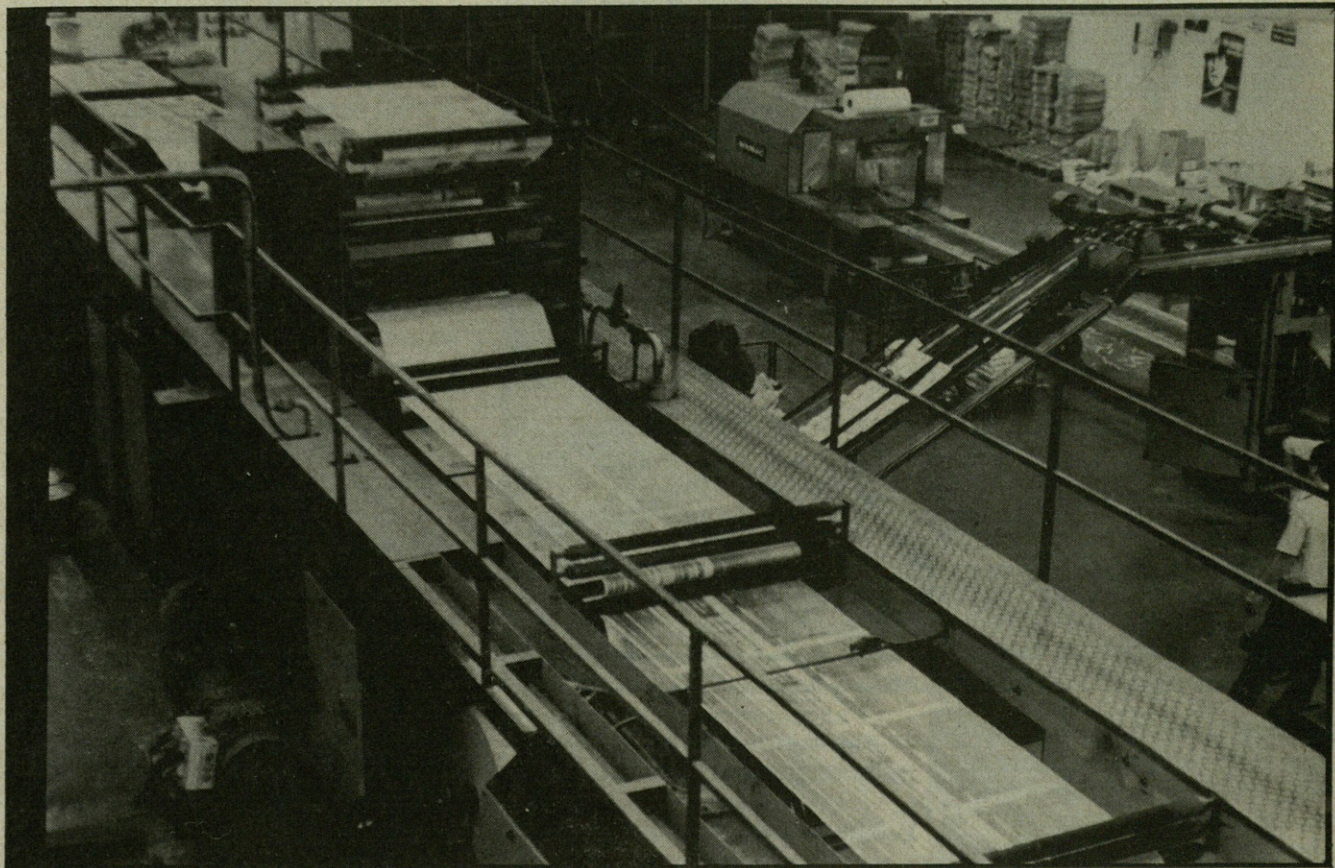

miner

donostia

271050 eta 270447

Aitzakiak aitzaki. horondate politikoan dago gaur egun euskal egunkariaren etorkizunaren gakoa.

E.T.B.n euskal egunkariari buruz
mahai-ingurua

EUSKAL EGUNKARIA DAGOENETOKOZ EGIN DAITEKE

ARGIA

Urtarrilaren hamarrean E.T.B.n izan zen mahai-inguruak haizatu ditu bazterrak. Mahai inguruaren konposaketa bera zalantzan jarria izan da, eta orain gai hori berplanteiatu nahi ez badugu ere, argi utzi nahi genuke konposaketa berak mugatu zuela horrelako gai batek sortu zezakean eztabaida. Iadanik argitaratutako artikulak eta izandako mahai-inguruak jo eta pasa egin bai dute hor entzundakoaren maila.

Eztabaida merke bat

Atzera jo zen. Gaur egun euskal egunkariaren beharraren inguruan eztabaida erdia igarotzea atzera jotzea bait da. Behin eta berriz euskal gizartean euskaraz aurkeztu daitekeen edozein projektuk dituen eragozpenez

Falta den baldintza argi ageri da: defizit hori gainditzeko behar den laguntza publikoa.

aritzea atzera jotzea bait da.

Euskal egunkari baten beharra iadanik ez du bere hitza kontsideratua izatea nahi duen nehork ukatzen, euskarak zer eragozpen sortzen dituen itsuek ere badakusate dagoeneko. Eta aitzakitzat entzulego zabalaren kontzientzia lantzearena aipatuko balitz, esan beharra legoke kontzientzia hori gehiago mugi araziko duela lau euskaltzale, proiektu hori nola aurrera atera daitekeen, eztabaidatzen ikus-teak iadanik betiko leloak errepikatzen on oriorik gabeko berriketa bat entzutek baino.

Gutxienez esatea, mahai-inguru hartan euska, egunkariaren alde agertzen diran euskaltzaleak, beren aurrean arazoaren maraila duen Eusko Jaurlaritzaren ordezkaria edukitzearen aukera galdu zutela esatea litzateke.

Aitzakiak aitzaki, gaur egun, borondate politikoan bait dago euskal egunkariaren etorkizunaren gakoa. Eta hau ez noski bihotzez Eusko Jaurlaritzan ere badauden euskaltzaleek ez luketelako euskal egunkaririk desio. Baizik eta horren bideratzean alderdikeriak eta sektakeriak estutzen dizkieten bideetan ez duelako euskal zaletasunak pasadizu haundirik aurkitzen.

Proiektu hori aurrera ateratzeko beharrezko diren lan guztiak —uskaratutako idatziaren lantzea, hizkuntza periodistikoaren garapena eta abar— minimotoan daudela esatea legezkoa bada ere, euskal egunkaririk sortzeko bal-

dintzak dagoeneko emanak daudela esatea ere legezkoa bait da.

Baldintzak dagoeneko emanak

Hasi azpiegituragatik, eta Euskal Herrian iadanik erdarazko prentsarako —elebiduna kasu batzutan, nahi bada— erabiltzen den azpiegitura guziaz erabat infrautilizaturik dago. Azpiegitura hori (rotatibak etab.) erabilgarria izateak, egunkari berri bat sortzeko azpiegitura berri bat egiteak sortuko litzuzkeen jasan ezinezko kostoak neurri posible batera jeisten ditu.

Beste alorretan ikusi dugun eran, jenderik sortzen da beharra dagoenean.

Egunkari bat osatzeko behar adina jende prestaturik eta prest badagoela astekari honetatik esatera ausartuko bagina ere —zenbait ezin bestetan erdarara behartuak gainera—, hainbeste ikusten ez duenak errepara dezala E.T.B.n, irratian, edo beste mailatan gertatutakoak ere. Edota Amatiño bera ere telebistero jaio al zitzaigun? Ez ote dira, behin eta berriz, «kapaz ote gara?» diotenak beraien inkapazitateaz ari?

Irakurle goaren aldetik esan dezagun aurretik, ARGIA bera, hamar mila lagunek gutxienez irakurtzen dutela, eta azterketarik egin ezin denez gero, nork esan euskarazko egunkariak irakurle go ttipiagotik izango duenik? Eta denok egongo ginateke konforme irakurle go horrek egunkaria

justifikatzen duela esatearekin.

Irakurle go horrek posibiltatuko lukeen salmentak —bost, se mila— ez lukeela berez egunkaria finantziatuko? Hori denok dakigu, eta ez du horrek eztabaidarik sortuko. Horrek ze egunkari mota, ze neurritakoa, eta abar eta abar eztabaidatzera eramango gintuzkeen baina ez noski egunkaria, eta gaur, posible dela eztabaidatzera.

Zein baldintza falta den, hortaz, argi ageri da: defizit hori gainditzeko beharko litzatekeen laguntza. Eta hemen eta Kostantinoplan gertatzen den era berdinean, laguntza publikoa. Beste alde batetik beren esku luketenek onartzen duten gauza da hori, Joseba Arregik mahai inguruan esan zuenez.

Borondate politikoa

Eta noski puntu honetan hasten da benetako eztabaida. Justu justu E.T.B.ko mahaingurua bukatu zen une hartantxe. Laguntza hori zein eratan, nola, nori?

Amatiñok azken hitza Joseba Arregiri eman zion hartantxe hasten da euskaltzaleetasuna borondate politikoarekin korapilatzen.

Eusko Jaurlaritzak garbi duela nonbait egunkari hori bakarra izan behar duela eta aurkeztutako «Egin»ek eta «Deia»k— bi proiektuetan ez duela Jaurlaritzak garantiarik ikusten. Oraingoz hortaz ez bat eta ez bestea.

Zein garantia diren bete beharrekoeak Eusko Jaurlaritzaren onespenez izateko ez genuen jakiterik izan. Zergatik egunkari bakarra? Berriz ere euskal arazoetan hainbesteko oñituraz erabilitako arau falta, plangintzarik eza, etab.

Ez genuen jakiterik izan mahai-ingurura deitutakoak horretaz esatekorik ere bazuten. Ziur daukaguna, zera da, joan ez zirenek ez zuketela arazoaren mamia aztertzen utzi gabe mahai-inguru osoa pasatzen utziko.

Zeren egiazko gakoa horretan datza. Euskal gizartearen zatiketari erantzunez bi iniziatiba aurkeztu zaizkio Eusko Jaurlaritzari. Zelan esan bati baietz eta besteari ezetz lotsagabekeria haundienean erori gabe? Biak batu arazi? Eta hori posible dela pentsatzen duen astakirtenik bada ere, prentsa ezagutzen duen inork ezin du hori serio pentsatu.

Bi irtenbide azalduko lirateke auzi honen aurrean ikuspegi honetatik, eta beti euskal egunkaria egitearen borondatea badagoela aurreiritziz har-

turik. Bata ente publiko bat sortuz parlamentuaren kontrolpean uztea euskal egunkari bakarraren erantzukizuna. Bestea, behingoz, euskarak eta konkretuago euskara idatzia zein laguntza, zein araupean, zein plangintzaren ondorioz, ze irizpiderekin izango duen azaltzea, eta horren ondorioz ausartzen denak egin dezala.

Lehenengoak, gaur egun, zuzenean Jaurilaritza osatzen duen alderdiaren esku uztearen lotsagabekeria zurituko luke hein batean zabaltasun instituzional baten izenean baina ez lituzke bide horrek berarekin dakartzan eragozpenak gaitutuko.

Egia da posible dela Jaurilaritza datorren hauteskundeetan zain egotea beste erabaki askoren artean hau hartzeko, baina beste arrazoi batzuek ere egon daitezke bide hau ere zabalantzan jartzeko.

Abertzaleontzat ez litzateke arrazoi txikiena izan behar horrelako parlamentuak nazio-ezaugarria ez izatea. Ezta ere beharrik gabe sekula santan euskal kulturaz eta euskaraz arduratu —benetako zapaltzaileak izan ez direnean— ez direnei euskararako eta euskal kulturarako hain tresna garrantzitsua bilakatu daitekeen egunkari horretan parte hartzen uztea.

Hala ere oinarritzat beste arrazoi bat ikus dezake. Legebiltzar hori gaur egun ordezkartzat hartzen ez duen multzo haundi bat badagoela edozeinek onar dezakeen eran, euskal munduan, euskaldunon artean alegia, portzentaia are haundiagotu egiten da, inkestetan azter daitekeen eran, eta bereziki euskal irakurlegoari buruz ditugun datu urrietan, hain zuzen, frogatzen denez.

Zabaltasuna aitzakitatzat hartuz, beste inizatibak mozteko, euskal irakurlego zabal batek ordezkartzat hartzen ez duen legebiltzar baten esku uztea egunkaria, gaurko gure herriaren baldintza sozio-politikoetan, egunkariari berari hasteko, eta gero euskarari mede motza egitea litzateke, benetan.

Zeren arazoa ez da plazaratzen, beste maila batetan gerta daitekeen eran, inizatibarik ezean, inor saiatzan ez dela istituzioak sortu beharra eukitzea. Inizatibak hor daude eta moztuak geldituko lirateke.

Demokrazietan ere horrelako jarrearak dira diktatorialtzat jotzen direnak.

Gakoa: irakurlegoa

Beste bideak ere, noski, baditu bere eragozpenak, batipat euskara aitzakitatzat hartuz euskal mundua ideologi kontrolpean nahi duenarentzat.

Euskal irakurlegoa zatitu egin daitekeela bi edo egunkari gehiagotan eta hori ez dela errentagarri izan daiteke baten baten argudio azkarra. Baina euskaldunak euskaraz bizitzeko eskubidea duela diogunean euskaldun orok duela eskubidea esan nahiko dugu noski, eta etorkizunerako bide desberdinak aukeratzen dituen gizarte multzo guztiek behar dute euskaldun izatearen aukera izan. Errentagarritasuna, bestetik, ez diote egunkari bati, erosten ez duten irakurleek ematen.

Eta irakurlegoa da, hain zuzen, euskaltzale batek kontutan hartu behar duena. Nola eta zer egin irakurlegoa ahalik eta zabaldu eta ahalik eta bizien sortzeko egunkari euskaldunaren inguruan.

Hasteko esan dezagun euskal kultur arloek gertutik biziko ez duten egunkari euskaldun batek jai duela gure gizarte honetan. Euskal mundua osatzen duten, dugun talde, ekintza eta jendeak eman beharko diogula egunkari orok bere inguruan behar duen bizitza, ezinbestean. Gauzak une honetan dauden eran egonik, talde hauek egunkari-projekturik aurkeztuko balute, proiektu hori izango litzateke gure ustez aurrera ateratzeko posibilitate handienak lituzkeena.

Irakurlego hori zabaltzea azken finen egunkariak berak bere erakargarritasunean lortu behar badu ere, hasieratik beharko dituela sustraiak ondo itsatsirik izan. Orain arte ere beste zenbait alorretan gertatu den eran. Ez bestela sortu bait dira herri honetan ikastolak, euskaltegiak, alfabetatze mugimenduak eta abar.

Honen ondorioa litzateke, bada, pentsatzea euskal mugimendua gorputzen duten talde desberdinak batu beharko ginatekela euskal egunkariaren aldeko burrukan.

Bestea honen ondorioz etor bait daiteke. Diru gehiagorekin egunkari hobeak, jendea prestatuagoa, kazetaritza landuagoa, zabalkuntza hobeak; diru gutxiagorekin arazo gehiago, txi-roago dena. Ondoko dakigu ARGIA-kook honetaz, zer egingo genukeen ametsetan hasten garenean. Baina dagoena dagoela, inguruaren bizitzak egiten du zerbait aberats edo pobre, tresneriak eta baldintzak baino.

Euskaldunon artean denok nahiago genukeen egunkari txiro bat ez edukitzea baino.

E.T.B.ren erantzukizuna

E.T.B.ko mahainguruak, zer esanik ez, baliagarriak izan daitezke —beharbada beste edozein bide baino gehia-

Euskarazko egunkari baten beharra iadanik ez du bere hitza kontsideratua izatea nahi duen inork ukatzen.

go— euskal arazoak plazaratzeko, eta entzulego zabal batera Euskal Herriak barnetik dituen arazoak iritsi arazteko. Neurri berean balio dezake euskal mundu hori zabaltzeko. Eta eztabaidetatik arazoe gakoak uxatuz, asuntua erren uzte, bestetik ez du lortuko. Hau da izan. E.T.B.ren erantzukizuna.

‘Frantsesek harrituta esan zidaten:
«zuk txilibituren bat edukiko duzu
eztarrian, bestela ezinezkoa da»’

ARGIA.— Nongoa zara?

PRIMI.— Jaioitez Oñatiarra naiz, txantxikua. Oñatitik bederatzi kilometrotara dagoen Araoz auzoko baserri batekoa.

A.— Noiz etorri zinen Donostiara?

P.— Gaztetan etorri nintzen Martutenera, hango taberna batean lan egitera. Gero ezkondu egin nintzen. Nik hemengoa nuen senarra, Erresidentzia ondoko baserri batekoa. Bera ere tabernakoa zen eta hara ezkondu nintzen. Han zazpi urte egin ondoren Loiolara etorri ginen bizi izatera, gero oraingo etxe hau erosi genuen eta hementxe bizi gara harrez gero.

A.— Nola hasi zinen pandero jotzen?

P.— Nerez. Amak jotzen zuen; eta aitak, berriaz, soinua. Han Araozen taberna zegoen eta hantxe aritzen ziren. Nik orduan ez nion erreparatzen. Gero igandeetan eta, neska batzuekin biltzen hasi nintzen. Eta halaxe: hasi eta ikasi.

A.— Eta zure aitak tabernan bakarrik jotzen al zuen, ala plazarik plaza ere ibiltzen zen?

P.— Ez, ez. Bi soinu bazituen etxean eta elizako jendeak ateratzen zirenean eta joaten zen. Nik harena boza bat daukat hartua (eta izugarritzko zahar kutsuko trikiti baten kantua botatzen

Azkeneko aldiz 1982ko San Martin egunean ibili ginen.

digu). Horixe ikasi nion. Harenik nik ez daukat besterik. Txikia nintzen eta!

A.— Noiz atera zinen plazara lehenengo aldiz?

P.— Balentinekin San Fermin Txiki egunean, Pasaian. Baina aurretik Bi-

37 urte plazarik

Primi Er Urratzen ez

Araozen jaioa, Primi Erotae panderojole eta irrintzilaririk ezaguna bere 77 urterekin eta plazarik plaza lau irrintzi gustora botako lituzkeen Bizitasun izugarritzko emakumea. Amara Zaharreko etxean eta sartor kusten hasi zaigu, bere bizitzako partea bitartean. Eta badauka Primik zezukarik trikitalaririk ez da. Bere garaiko eta aurrekoak ibilia da eta hortxe aipatzen dizkigunak. Sakabi, Egañazpi, Tapia, Joan, La

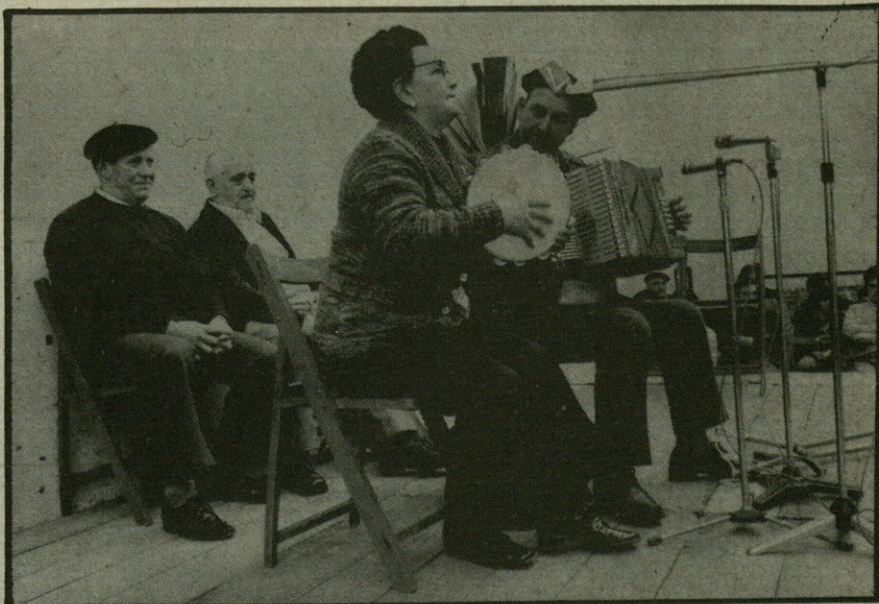
Elgetarekin

plaza irrintzika

ostarbe: len eztarria

ae Euskal Herriko Emakume
genetakoa dugu. Oraindik ere,
aibiltzen ez den arren, hiru edo
eesaten digu. Eta ez da gezurra.
onek pozik hartu gaitu bere
trduko argazki mordo bat era-
padizu ugari gogoratzen dituen
ezagutzen ez duen txokorik eta
taingo trikitilari guztien artean
ig Elgeta, Auntxa, Bitarte, Arbe,
a Martin e.a.

‘Makina bat irrintzi jo genituen Donostia aldean!’

kondoa eta Piquer-ekin ibilita nago. Batez ere Balentin Zialtzeta «Beltza»rekin ibili naiz. Hau jaiotzez Aia-koa da. Etxeak du Zialtzeta izena. 24 urtean ibiliz gero ezagutzen dugu bat-tak bestea!.

A.— Zenbat urtetan ibili zara pandero-jole?

P.— 37 urte egin ditut. Senarra gaisotu zenean utzi nion. Azkeneko aldiz 1982ko San Martin egunean ibili ginen. Makina bat irrintzi-jo genituen Donostia aldean! Plaza San Martinen, Soziedadeetan, La Voz de Guipuzkoa irrartian...

A.— Berandu hasi zinen, beraz. Eta gaztetan?

P.— Gaztetan! Ni ez nintzen batere dibertitu gaztetan. Martuteneko tabernan zegoen lanarekin, ez nintzen atera ere egiten!. Senargaiak ere taberna zeukan eta gutxitan etortzen zen hura ere. Ez genuen ateratzeko aukera handirik izan.

A.— Non ibili zarete gehienbat; festa-rik festa?

P.— Festetan eta, beti deika ziren. Hiru aktazio egindako egunak ere izan ziren: Lehenbizi Logroñon, gero Zestuan eta handik 18 de Julio plazara. Gogoan daukat Urnietara ere zazpi egun segidan nola joan ginen jotzera. Gogorra izan zen hura. Trikitia jotzea beti ere nekagarriagoa da eta heldutakoa jotzen hasten ginen tarteka. Baina

neska koadrila bat etorri zitzaigun heldutakorik jotzeko esanez, trikitia jotzeko!.

Festaz aparte, Goizaldi dantza taldearekin 20 urte egin ditut, teatroetan e.a. Argiarekin ere ibili izan naiz.

A.— Eta Euskal Herrian zein aldetan.

P.— Euskal Herri osoa pasatu dugu. Gehienetakoa Gipuzkoa izango da. Herri askotatik deitzen ziguten,

Gaztetan! Ni ez nintzen batere dibertitu gaztetan

hango festetan plazan jotzeko, Bodatan ere asko ibili gara Gipuzkoan. Lehen orkestrarik ez zegoen eta... Orain, berriz, «rockero» edo direlako horiek sartu dira eta akabo!. Neri ez zaizkit gustatzen, ran, ran, ran, haien meneoa eta historia!.

Bizkaian ere dextentetan izan gara: Arrigorriagan, Mungian, Mundakan, e.a. eta baita teatroetan ere. Baina Bizkaian soinuarekin baino albokarekin gehiago aritzen nintzen. Gasteizen eta Iruñean ere egin genituen geure saioak, teatroetan hauetan ere. Frantziako Euskal Herrira ere joan ginen Goizaldirekin: Donibane Lohitzunera, Donibane Garazira, e.a.

A.— Euskal Herritik kanpora ibili al zarete?

P.— Bai horixe! Makina bat bazter ikusitakoak gara. Suiza, Alemania, Austria, horiek denak pasatu ditugu Goizaldirekin joanda. «Sección Femeninaren» ere joan nintzen Pariserara. Beste behin ere horrelaxe Paristik honaxeagoko herri batean, Dijon uste dut zuela bere izena, kalean zehar gindoazela, desfile moduko batean, irrintzi bat egin nuen eta frantses guztiak harrituta geratu ziren. Ezin zuten sinetsi pertsona batek horrelakorik egin zezakeenik eta inguratu eta honela esan zidaten: «Zuk txilibituren bat edukiko duzu eztarrian, bestela ezinezkoa da», eta gure gizonak erantzun zien: «Ekarri medikua eta begiratu». Ez zuten sinesten.

Txapelketa batean ere parte hartu genuen Madrilén, «Coros y Danzas de España» zelakona, orain dela 20 urte. Aurreneko bueltan irabazi egin nuen irrintziarekin. Bigarren egunean irrintzi bera egin behar nuen baina aurreko egunean, irabazi nuenean, koadrila batek bizkarrean hartu eta han ibili ninduten eta kokakola ere eman zidaten edateko. Edaria hotz samarra zegoen nonbait eta eztarria erabat itxita utzi zidan. Ibizakoek irabazi zuten.

A.— Zuk panderoa jotzeaz gain kantatu ere egiten zenuen. Inportantea al da ondo kantatzea?

P.— Panderoa eta kantua, biak dira inportanteak. Panderoa bakarrik jotzea «más soso» da ezta? Beti ere «IU-

Panderoa bakarrik jotzea «más sooso» da, ezta? Beti ere «Iufi!!!!» edo «HOrrri, horri, horri, neska gazteorri....!» egin eta...

‘Neri «rockeroak» ez zaizkit gustatzen; ran, ran, ran; haien meneoa eta historia!’

fiiii» edo «HOrrri, horri, gazte horri....!» egin eta...

Ni honelako gauzak egiten «eroa» izandu naiz. Eroa ez, zelebrea.

A.— Nolako kantak kantatzen zenituzten, letra berderik ba al zen orduan?

P.— Horixe baietz! Guk ere noizean behin kantatzen genituen horrelakoak. Lehen lehenago, hasi berrian «kanta berdeak kantatuko al ditugu Balentin?» esaten nion, eta honek, «erreparratu apaizarik edo frailerik ote dagoen». Apaizak baldin bazeuden bestelako kantak kantatzen genituen: Aita gureak amari gona gorria ekarri

gona gorria ekarri berriz ere nahiko dio ama neureak aitari.

Letra pikanteak, horrek du bada grazia, jendea kontentu jartzeko horrelako pixka bat behar da.

A.— Zuk asko al dakizkizu?

P.— Askok ez dakit. Neri ahaztu egin zaizkit oraintxe. Hau kantatzen genuen batzutan:

Urkiola gaineko haizearen hotza hantxe bilatu nuen praile buztan motza

A.— Rock-a ez zaizu gustatzen. Balt-sak?

P.— Bai eta asko. Eta gainera nik jotzen ditut. Oso errazak dira jotzen. Tangoak ere jotzen ditut. Hori gehiago kostatu zitzaidan ikastea, baina Zialtzetak azkenean esan zidan: «Ikasi duzu horratio!».

A.— Lehen esan duzu albokarekin jo izan duzula. Ba al dago diferentziarik soinuarekin ala albokarekin jo?

P.— Soinuarekin jotzea nahiago dut

‘Ba omen dago Hernanin neska gazte bat soinua oso ondo jotzen duena’

‘Heldu, heldu, heldu aurreko neska gazte horri, gerri-gerritik, pixkat beheraxotik e bai!!!’

albokarekin baino. Alboka ondo jotzen baduzu, nik ondo joko dut pande-reta, baina albokari bikotean batek ondo eta besteak gaizki jotzen badu, nik ezin diot segitu.

A.— Kantak-eta berdinak al dira albo-karekin?

P.— Bai. Fandangoak eta horiek berdinak dira. Baina albokarekin itsusia-goak dira.

A.— Emakume gehiago ba al zen zure garaitan panderoa jotzen zuenik?

P.— Bizkai aldean bai. Baldomera edo bazen bat, baina hura hil zen. Orain Maurizia ibiliko da, ni baino gazteagoa izango da eta... Horiek albokarekin gehiago jotzen dute soinuarekin baino.

A.— Emakume zinen partetik arazorik izan al zenuen plazetan eta?

P.— Soinujolea ere bai neri txarra atarra. Beti hatzaparka ibiltzen zena. Baina egun batean bakarrik joan zen! Hala, hala!, hemen «alegria todo» baina formalidadea. Gainerantzean jendea nerekin oso kontentu zegoen. Behin Iriondok Trinitadeko plazan esan zidan: «Nahiago nuke Primi berriz ere irrintzi klase horiegingo bazenu». Eta «egingo dugu bada», eta hala hasi nintzen: «Heldu, heldu, heldu, aurreko neska gazte horri, gerri-gerritik, pixkat beheraxotik e bai!!!»... eta horrela. Eta denak txaloka eta farrez hasi ziren.

A.— Zergatik uste duzu hain emakume gutxi dagoela?

P.— Lotsatu egingo dira eta... Ez da lotsagarria baina.

A.— Zure seme-alabetan norbaitek jotzen al du panderoa?

P.— Nik baditut hiru neska eta bimutil, baina inor ez da horretan hasi. Lotsatu egiten omen dira. BEhin edadean sartuz gero ez dut esaten; baina gaztetan.. Nik ez dut sekula lotsarik izan plaza batean. Ez naiz inoiz ere gorritu, «datorrena datorrela» esan eta aurrera.

A.— Ondorengorik ez orduan?

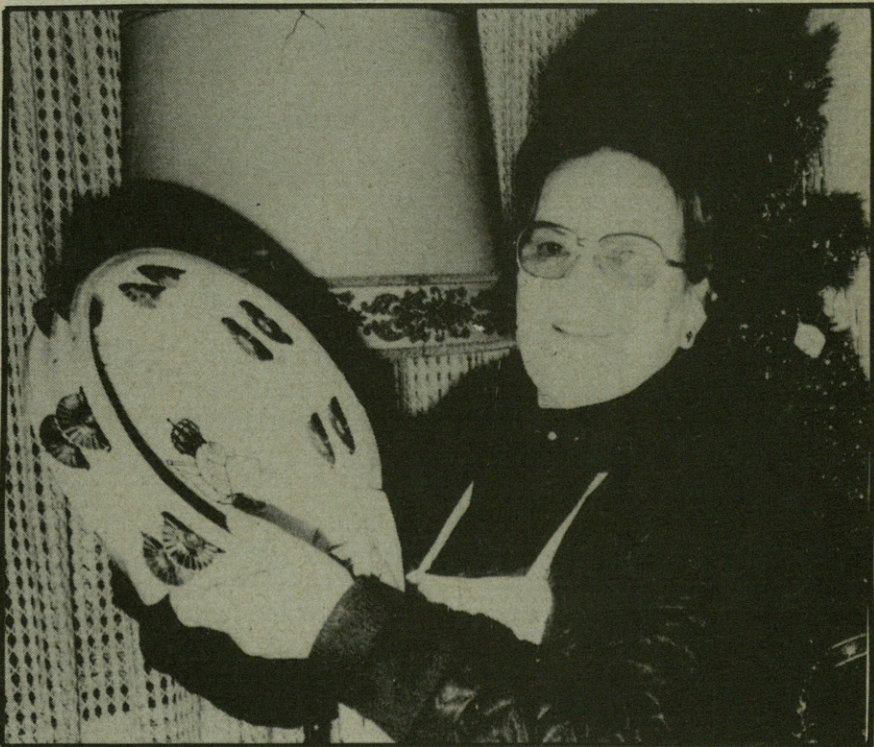
P.— Bai, bai. Lau neska ibili dira hemen nerekin ikasten. Hortxe Belauntzako neska bat, Donostian neskame zegoela, panderoa ikasita joan zen etxera. Aldameneko neska ere, neronek esanda, gauero gauero etortzen zen txikitan ikastera eta orain nik utziz gero bera ibiltzen da Balentinekin, Zialzetarekin.

A.— Erraza al da panderoa ikastea?

P.— Oso erraza. Ikasiz gero denak dira errazak; baina panderoa, horretara jarrita, 8-15 egunetan ikaşi ezinik ez dago.

A.— Zer behar da panderoa ikasteko, belarri ona edukitzea, besterik ez?

P.— Belarria; eta kantatu nahi baduzu, boza ona.

‘Hiru aktuazio egindako egunak ere izan ziren’

A.— Printzipala da boza, ezta?

P.— Bai. Batzuk kantatu bat, trikiti bat edo kantatzen dute eta besterik ez.

A.— Gaur egun dabiltenetan zein iruditzen zaizu onentsuena?

P.— Joxe Mari Astiasaran neri asko gustatzen zait. Landakandak ere bastante ondo jotzen du. Orain, ahots aldetik Egañazpi gehiago gustatzen zait.

A.— Trikitixatik bizi litekeela uste al duzu?

P.— Orduan ez zen asko irabazten. Orain bai, orain gutxiena dela ere panderoari 5000 pzt. ematen diote. Orain dela 3 urte ere inonbestexez eman zidaten neri.

A.— Trikitixak ba al dauka etorkizunik?

P.— Gazte asko ari direla ikasten esaten dute. Hortik baten batzuk onak aterako dira eta... Ba omen dago Hernanin neska gazte bat soinua oso ondo jotzen duena, Miren. Horiek gu bezala baina aldrebes, neskak soinua eta multak panderoa.

Malores ETXEBERRIA

Mielanjel HARANA

Nobedaderik gabe dirauen kirola

ZIKLO KROSSA EDO ZIKLISMOAREN SENIDE BEHARTSUA

Joseba LEZETA ALBERDI

Ba doa aurten ere gure ziklo kross denboraldia aurrera. Eta beti bezala ez da gauza berririk ikusten. Eta, hau dugu txarrena, noski. Berritasun baten beharrean aurkitzen da Euskal Herriko ziklo krossa. Ia hau nondik atera dezakegun.

Atzerrian ere ziklo krossaren egoera beste urtetako berdina azaltzen zaigu. Betiko ziklokrosslariak daude aurrenengo postutan baina zalantzarik gabe han gure herrian baino hobeto funtzionatzen du denak.

Aurtengo probak

Gaur egungo Euskal Herriko ziklo krossa ez da, ezta gutxiago ere, orain dela urte batzuk egiten zenaren neurrikoa. Lehenago ere munduko txapeladunak ez genuen baina beste zera

bat zegoen, orain ez dagoen saltsa, konpetibitatea edo nik ez dakit zer. Gauza bat nabaria da, geroz eta jende gutxiago doa ziklo krossa ikustera. Honek garbi erakusten digu espezialitate hau ez dela gaur jendearen gustokoa, ez duela jendea betetzen. Eta

garbi gelditu behar dena, baita ere, beste hau da: Euskal Herrian ziklo krossaren zaletasuna haundia dago baina hain pobrea da zirkuitoetako ikuskizuna...

Eta hau egia dela adierazteko ez dago gaur arteko lasterketetan eman diren sailkapenak begiratu besterik. Yurrebaso zumarragatarrak kanpotar gabeko bat ez beste laisterketa guztiak irabazi ditu. Bakar hori Santanderren izan zen eta ez du ezer esan nahi zeren eta bertan bigarren egin baitzuen Maiora irabazlearen denbora berean. Orain, beste kanpotar bat izan dugu suitzarrak eta belgiarrak, hauek bai benetazko ziklokrosslariak, euskal lurretara iritsi zaizkigunean. Iruñean eta Ordizian bi suitzar, Zweifel eta Frischnecht, irteeran eta bi suitzar lehenengo bi postuetan. Aretxabaletan, denboraldi honetako laisterketa nagusian, lehen aipatutako bi suitzarrak eta bi belgiar, De Brauwert eta Liboton, eta, noski, lau lehenengo postuak lau atzerriarrentzat. Gainera, proba honetan Yurrebaso, bostgarrena eta lehenengo euskalduna, bi minutu eta hamasei segundutara karreraren burutik ikusi ere egin gabe.

Honek zer esan nahi duen? Bada, hemengo ziklo krossak ez duela nazio arteko mailarik. Eta hau garbi azaltzen zaigu munduko txapelketetan. Hara joan eta hamar lehenengotan sartu gabe itzuli behar.

Hau ez da azalean gertatzen dena besterik, badago, hor sakonean, krak egiten duen zerbait, azpiestruktura apurkorra.

Azpiestruktura apurkorra

Euskal Herrian badago beste herrietako hainbeste jende eta zaletasun

ziklo krossa aurrera ateratzeko. Baina falta zaiguna azpiestruktura da, beste nazio batzutan dagoenaren antzekoa. Hau aztertzeke hiru atal har ditzakegu: zirkuituak, gazte maila, eta profesional maila.

Zirjuitoei dagokienez, Euskal Herriko zirkuitoak, gehiegikeriarik gabe, munduko zirkuitorik gogorrenak dira. Esan dezakezue Lanervillyko zirkuitoa gogorragoa dela. Bai, izan daiteke, baina oro har ez dago hemengo zirkuitoak baino gogorragorik. Non ikusten dira honelako desnibelak eta maldak? Inon ere ez; benetan beldurra ematen dute. Nor ez da gogoratzen Aretxabaletako jeitsiera hartaz? Eskerrak, aurren aldatu dute, eta Aretxabaletan bezala beste leku batzuetan zirkuitoen arazoari buruz kontzientziazten ari direla dirudi. Baina oraindik asko falta zaigu arlo honetan maila europear batera iristeko. Nik zirkuito gogorrek ere ipiniko nituzke baina ez igandero, baizik eta denboraldi guztian bi edo hiru aldiz. Hau erregulatzea Federakuntzaren lana litzateke eta

Euskal Herrian daude Europako zirkuitorik gogorrenak, eta hori erregulatu beharra dago.

pausu batzuk eman dira baina oraindik gehiago eman behar ditugu denon aldetik, Federakuntza, antolatzaileak, etab...

Gazte maileri buruz ere arazo pilo bat. Penagarria da Gipuzkoan gazte mailako lasterketa batetan, adibidez, bost txirrindulari besterik ez irtetzea; penagarria ez bakarrik baizik eta lot-sagarria hain mutil gutxi joatea. Ziklo krossa garestia da gauza asko apurtzen direlako eta horregatik beharrezkoa litzateke gazte guztientzat laguntza ekonomiko edo laguntza material bat, apurtzen dituztenak konpontzeko. Hau da arazo bat. Eta beste bat lo dagoen zaletasuna esnatzeko.

Azkenik, profesional mailara iritsi gara. Hau da, ziurtasun osoz, arazo latzenak dituen. Ziklo kross denboraldiak lau hilabete irauten du, baina ziklorossaria ezin da bizi urte osoan lau hilabeteko soldatarekin. Eta he-

rioak lau hilabetetan publizitatea eman behar dion txirrindularia urte guztian mantentzea. Oso arriskutsua da baina kanpoan honela funtzionatzen duela uste dut. Honela ziklokross-laria, beste lanik egin gabe, horretarako gertaraziko litzateke eta emaitzak hobeak izango lirateke.

Beharbadā beste irtenbide batzuk egon daitezke baina nik ez dut besterik asmatzen. Gero, horrekin batera, txirrindulariari beste nazio batzuetako ziklo krossetan parte hartzeko posibilitatea eman behar zaio, kanpoko maila hobe izaten baita.

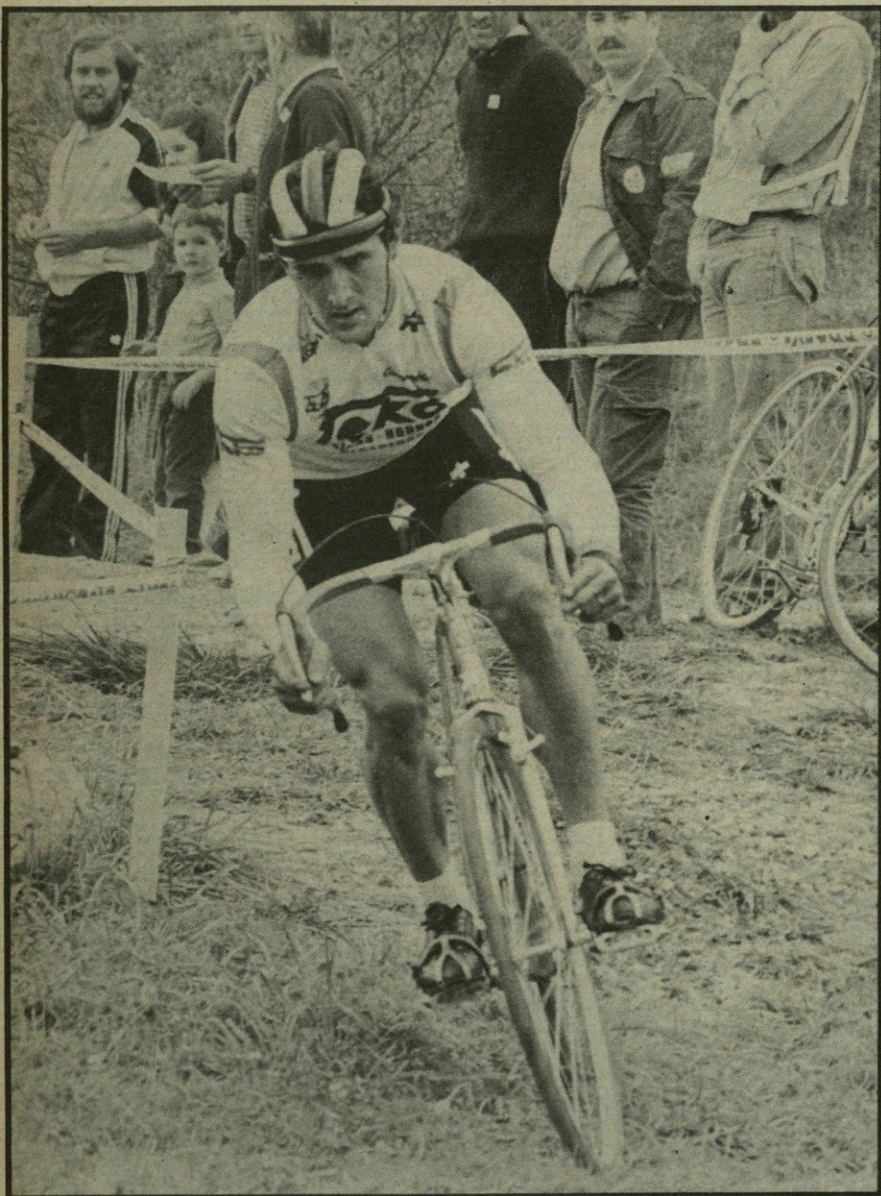
Orain, hiru arloak batera eman behar dira. Arlo bat bultzatu eta bestea gelditu egiten badira ez gara urrun joango. Hiru arlo hauek plangintza orokor baten barnean joan behar dute.

mengo etxe publizitarioek lau hilabeterako bakarrik kontratatzen dituzte gure ziklokrosslariak. Honek zer esan nahi du? Bada, Yurrebasok eta Maiorak, gure ziklokrosslari profesional bakarrak, beste lan bat topatu behar dutela. Eta noski, beste lan batean hasiz gero ziklokrosserako ezin dira formal gertarazi. Hau gupil zoro bat da. Soluzioa erraza, baina kanpotik, barrutik ez hainbeste: Etxe publizita-

Ziklo krossa nazio ezberdinetan

Ziklo krossean lehenengo egin behar den bereizketa, amateur edo afizionatu eta profesionalen artekoa da. Jakina da nazio batzutan kirol guztiak amateurrek direla. Beste batzutan, aldiz, amateur maila profesional aurrekoa besterik eza. Ni hau denaren aurka nago, baina ez naiz inor ezer

Yurrebaso, aurten hainbeste garaipen eskuratzen ari den bizikletari euskalduna.

aldatuarazteko. Ziklo krossean eta ziklismo guztian hau oraindik nabariagoa da. Europako ekialdeko nazioetan ez dago profesionaltasunik eta ez dute korritzen mendebaldeko profesionalekin batera.

Amateurrei dagokienez, ekialdeko ziklokrosslariek dominatzen dute, txekiar eta poloniarrek batez ere. Bi nazio hauek dira nagusiak, betiko mendebaldeko ziklista solteren batekin. Azkenengo urtetako munduko txapelkunak txekiarrek izan dira, Fisera eta Simunek. Lehena, Fisera, ziklokrosslari zaharra da, urte pilo batean lehenengo postutan dabilena, eta gainera Simunek osaba. Simunek, berriz, oso bizikletari gaztea daukagu, junior mailan ere munduko txapelkuna izandakoa Suizan Jokin Mujika bigarren gelditu zenean. Orain Jokinek

ziklo krossa utzi egin du. Simunekgana itzultzen nik gauza bat esanen nuke, urte askotarako munduko txapelkuna dugula. Kondizio handikoa, gaztea da. Txekoslovakian profesionaltasunik ez dagoelarik, beti amateurretan geldituko dena. Fisera hiloba; ez da ezer etxetik irtetzen.

Euskaldunei buruz, zer esan? Lehen mailako enizenak hemen jarriko ditut: Izagirre, Izuzkiza, Aranbarri, Duran (zenbat urte daramatzazu korritzen?) eta Bijandi (munduko txapelkun juniorra izandakoa). Denak bere eboluzioan geldituta daude. Ez dago ezer beren atzean bultzatzen dituenik. Irtengo al da inor aurrera? Arazoek bira bat ez badute hartzen, ez.

Profesional mailara pasatuz. Nazio nagusiak, gaur, hiru dira: Bi batez ere,

Suitza eta Belgika, eta gero Holanda.

Belgikak azkenengo urtetako munduko txapelkuna du, Liboton jauna. Jauna bai, eta Aretxabaletan abenduaren 8an garbi azaldu zuen. Aurten, orain arteko lasterketetan, ez du eduki etsirik eta nahi izan duen bezala irabazi ditu probak. Eta oraindik ez dago forma osoan munduko txapelketarako gertatzen ari baita. Atleta osoa da bera, korrika ere benetan ongi, oso ongi, egiten duena. Gainera sprintera beste batekin iritsiz gero garaitezina da; osoa, benetan osoa. Bere atzean ere ba daude beste ziklokrossman on batzuk: Ghyllebert eta De Brauwert, adibidez.

Suitzan, berriz, hor dauzkagu bi ziklista zahar, baina oraindik onak: Zweifel, bost aldiz munduko txapelkuna izandakoa, eta Frischknecht. Biak behera datoz, urteek ez baitute barkatzen, biak 35etik gora dituzte, baina halere oraindik munduko txapelketan dominaren bat ateratzeko gai dira, batez ere Albert Zweifel. Eta beren atzean hor gelditzen dira Giles Blasser, iaz Euskal Herrian hainbat proba irabazi zituen gaztea, eta beste batzuk txanda hartzeko prest. Ez dago arazo handirik Suitzan.

Eta beste nazioetan ez da hauen garrantziko ziklokrossmanik. Beharbada Alemanian Thaler, baina aurten zokoratzeokotan zebilen. Ez dakit azkeneko urteotan honela baitabil. Beste kasu aipagarri bat, bere bereiztasunegatik Frantzia da. Frantziako ziklo krossa errepide denboraldirako prestakuntza bezala azaltzen zaigu. Hone-la, han ez dago ziklokossleri famaturik, munduko txapelketan aurrean ibiltzen denik, baina probak ziklismoaren izar handienak ikusteko aukera ematen die frantsesei. Adibidez: Hinault, Gayant, Madiot, Gastaing, Bittinger, Vallet, Salomon eta beste hainbat. Bernard Hinault aurten oso gogor ari da, lasterketa batzu ere irabazi ditu, eta Madioti errepide denboraldi hasieran ondo egoteko posibilitatea ematen dio. Ikusiko duzue zelaiko Paris-Roubaix-a egingo duen eta dena ziklo krossean ikasten duenagatik. Frantziakoa ziklo krossaren beste kontzeptzio bat da, ez ona eta ez txarra baizik eta beste bat.

Eta euskaldunak, ba, ezer. Bi daude, nahiko egiten dute eta puntu. Hauekin ezer gehiago egiterik ez dago. Maiora eta Yurrebaso hor daude ahal dutena egiten eta ahal duten hau gutxi da. Lana azpitik egin behar da eta posibilitatea azpiestruktura egokia jarritz gero sortzen da.

OINARRIZKO EUSKARAZKO
ALDIZKARIA

aizu!

harpidedun
izan
zaitez!

IZEN ABIZENAK

HELBIDEA

HERRIA PROBINTZIA

ZEIN MAILA?: ZENBAT ORDU IKASI DUZU?

☐ 180 ordu (1. MAILA)

☐ 350 ordu (2. MAILA)

☐ 500 edo gehiago (3. MAILA)

ALE BATEN PREZIOA: 125 pzta.

URTE OSOKO HARPIDETZA:

1.250 pzta. HEGO EUSKAL HERRIA
Euskadi sur

1.800 pzta. IPARRALDE
Euskadi norte

☐ JIRO POSTALA

☐ TXEKE BIDEZ

☐ BANKU BIDEZ

BANKUA/AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

KONTUA/LIBRETA: ZENBAKIA

A NOMBRE DE -REN IZENEAN

IZENPEA/Firma

ZURE TELEFONOA:

AIZU! Astarloa kalea 2, 3er esk.
Bilbo. BIZKAIA
Telefonoa 424 14 80

ARPA JOTZEN

Algara egitea gauza sano bat delako (baita
gerratean ere)

ARGIA farregarri egiten da behingoz.

Hemendik aurrera adarra jotzeko makina ez dago

Astigarran,

edo Hernanin, ezta Elorrion ere.

ARPA JOTZEN Euskal Herriko liburudenda

guztietan duzu,

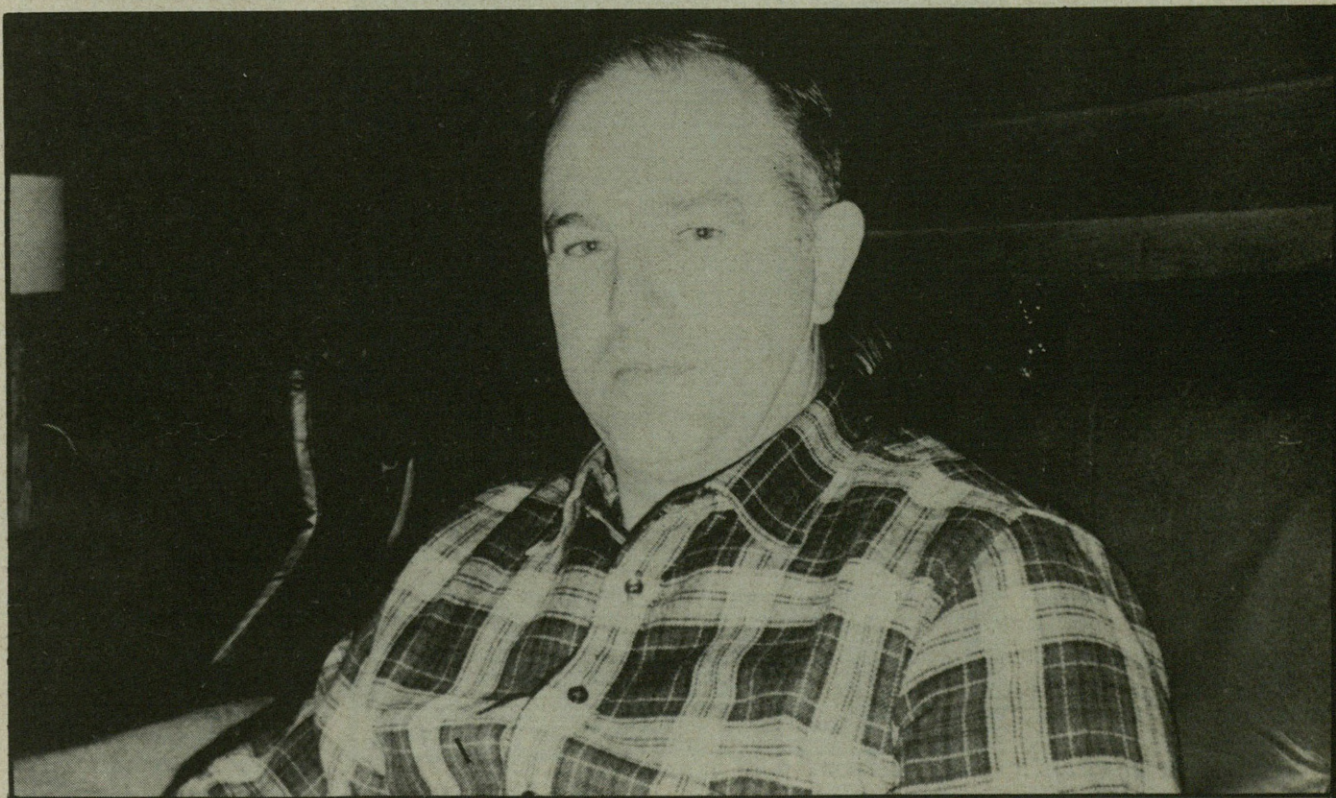
munduan eta Frantzian diren txisterik onenekin.

ADARRA JOTZEKO MAKINA

J.M. Lertxundi bertsojartzailea, 'Baso Tarteko Oiua'.

«Herri mailan egiten da gure arteko kultura»

Auspoan argitaratutako liburu batek eraman gaitu Joxe Mari Lertxundirengana. Laurgain aldera oraingo honetan 'Baso Tarteko Oiua' ren berri izatera. Bidean, eta Antonio Zabalak liburua- ren hitzaurrean esandakoak gogoratuz, Joxe Ma- rik 51 urte beteak dituela ateratzen dugu, Aian jaio zela Argin baserrian, eta gaur egun Laurgai- nen bizi dela emaztea eta bi semerekin, Gipuz- koako Diputazioak han daukan lur eremu eta etxe batetan, bertako basozain eta guarda bezala. Ai- legatu eta berehala ikusten da zein ederra den etxea, ze ondo zainduak dauden inguru horretako paraje horiek. Atean mutikoxkorrak Pagoetatik bueltan orduantxe iritsita. Etxekoandreak sukal- dean sartu gaitu eta hor agertu da Joxe Mari. Be- rriketan hasteko liburuan jarritako bertsoak ait- zaki.

«Estreinaldekoak orain dela 20 urte ateratakoak ere izango dira eta... 'Asto bati jarritakoak'... Xenpelar saria ere irabazi nuen orduan. Za- rautzen ere bai beste bat, ber- tako zera bat, jira honetako jendearena. Hamasei bertso- lari ginen. Aiako bat ba zen, Manterola; utzi egin zion ge- ro. Gero Elkano aldekoak, beste bi. Beste Manterola bat ezbeharrez edo hil zen. Beste bat ere ba zen Elkanokoa, Markesa edo esaten ziote- na.»

Eta hasieratik hasten da orduko garaiak ordenaturik balitu bezala, bata bestea- ren ondotik, hari batetik be-

zala tiraka oroitzapenei.

«Gaztetatikan afizioa. Garaiak ere ezberdinak zi- ren. Orduan, egiten zen ta- bernan igual, horrela lagu- nartean bertso saioa. eta. Gainontzekoan ez nuen izan nik aukera gehiegirik, edo, zer esango dizut ba nik. Gero hortxe, hogeita hamalau urte nituen garaiean, lehendabi- ziko herriko txapelketa bat Aian jarri zuten, herrikoent- zat bakarrik. Ba ziren han hamabi bat edo. Hura irabazi nuen, eta gero hurrena Za- rauzkoa. Zarauzkoa irabazi eta ondorenean izan ginen Eibarren. Hura zen Gipuz- koakoa, txapelketaren zera

bat. Denak han ziren. Lazkao Txiki, Mitxelena, Garmendia... Neri laugarrena eman zidaten han».

1964. urteko Bertsolari Txapelketaz ari da. Tolosara ere iritsi zen orduan.

«Han, Lazkao Txiki, Mitxelena eta Garmendia ziren zaharretatik. Gero besteak, ez dakit hamalau edo zenbat ginen. Eta, juradoaren artean izan zen, beti izaten da juradoarekin deskontentua eta, egun hartan bastante lotsagarrikeri edo izan zela, bai, aitortu zuten beretako batzuk gerora ere. Ni orduan desanimatu egin nintzen eta utzi egin nion».

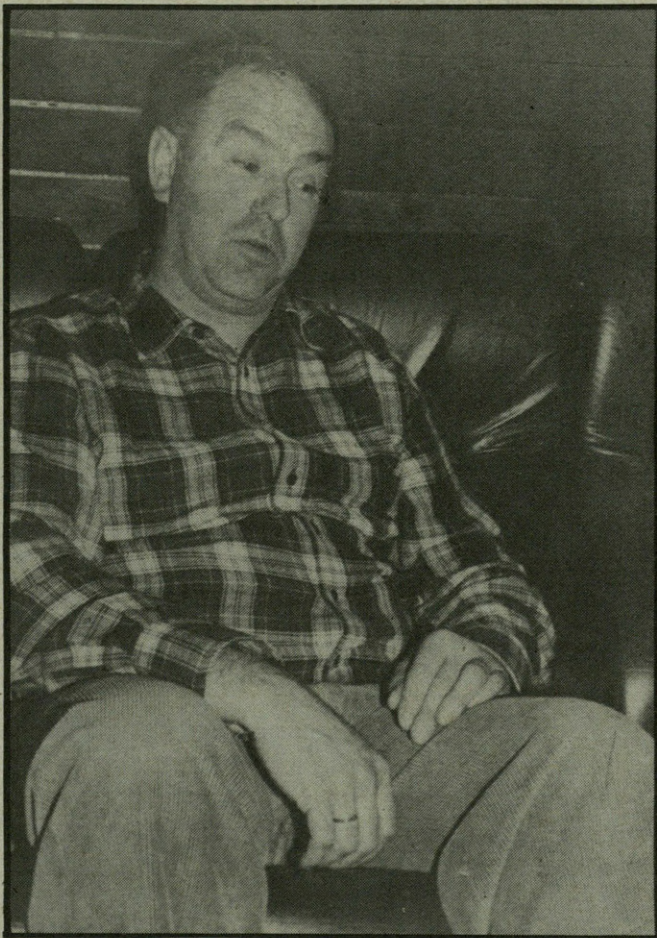
Juradoko lehendakari egiten zuen Añruek, euskaltzaindiakoak, esan omen zion segitzeko, animatzeko. Orduan jarri omen zituen Xenpelar sarirako bertsoak. Gero Zumaian ere aurkeztu omen zen Urola mailako beste txapelketa batera. Atzendua omen zegoen orduan bertsotarako, ahaztua.

«Eta gero jaritzen hasi nintzen. Eskribitzen. Eta nik uste hark asko lagundu didala neurria eta gauzak hartzen. Horrekintxe etorri zitzaidan berriz ere gogo. Ez dut orain ere askorik egiten. Baina beti ere izaten ditut, omenaldiren bat dela herrian edo. Eta hori izan da nere bertsotako orain arteko historia»

Ondorengoa, liburua beraren historia. Euskal Herriko bazterrak miatzen dabilen ibiltari bat etorri zaigu hitzera, Antonio Zabala.

«Gero Aita Zabala, oso zalea da eta asko balio duena gai horretan, behin etorri zitzaidan, Pastor Izuela-z liburu bat atera nahi zuen, eta haren aztarna, haren bertso batzuk eta parienterik ba ote zegoen Aian etorri zen galdetza niregana. Eman nizekion nik neuzkan denak. Bertso pare bat ere bai. Parienteren bat Durango aldean bilatu zuela uste dut. Bueltan etorri zen eta ea nere bertsoak aterako nituen eta

«Borondatez egindako liburua da, baina badakit failoak izango dituela»

«Izan nintzen utzita ere bai. Ahaztuta nengoen orduan bertsotarako, atzendua»

«Txapelketa Nagusi bateko eliminatoria batean desanimatu nintzen Tolosan»

horrela. Azken hiru urte hauetan jarriak dira gehientsuenak. Horiekin osatu dut liburu hori».

Badaezpada, eta beste inork ezer esan baino lehen, bera hasi da bere iritzia ematen.

«Akats asko izango dituela badakit. Batzutan presaka samar ateratakoak ere bai,... bestetan... Eginahalak egin da ere berriz bakoitzak berea

izaten du. Bere mundutik atera gabe behar du liburuak egitekotan. Borondatez egindakoa da baina failo asko izango dituela badakit. Saia-tuko naiz akaso beste bat hobea goa egiten, eta ikusiko dugu zer ateratzen den»

Aranzazu, Zeruko Argia, Goiz-Argi...hauek izan dira bere bertsoak argitaratu dituzten aldizkariak bertso paperak kaleratzeari utzi zitzaionetik. Diario Vascon

ere argitaratzen jarraitzen du noizean behin. Liburuan ordea ilusio handia jarria dauka. Nolakoa?

«Hurrengoa, ez dakit baina nik, prosa edo, bertsuzkoa baino gehiago, herrian ezagutu ditudan gertakizun handienak, ezagutu dudan herribizitza hori azalduz, eta tartean beste bertso batzuk azalduz, igual egingo dugu beste liburu bat oraindik. Iragarkizun, batzun ateraldiak, hango gertakizun haiek eta holako apustua eta, bizitzan ezagutu diren gauza hauekin. Herri mailan egiten, horixe da gure arteko kultura. Horrek aberasten du».

«Hemen gainera atentzioa badaukazu beti ikasten joaten zara. Eta denborarik harapatzen ba dut eskribitzeko egingo dut». Gogo faltagatik ez da izango. Hortxe dago asmoa. Baina eguneroko lanak agintzen du, eta Joxe Mari, ez dezagun ahaztu guarda da.

«Nik guardatzen, egia esan, azken urte hauetan ez dut asko egiterik izan. Mendian ibiltzeko ez daukat ia denborarik. Hona askotan etortzen dira (Gipuzkoako Diputazioko diputatuaz ari da, Diputazioarena baita etxea, eta maiz joaten baitira horra), bazkaria dela edota bilera dutela. Eta orduan, nik, horiekin lan asko izaten dut. Sarritan Donostira joan beharra izaten dut. Eta tartea... Batzutan gogorik ez da izaten berriz. Eta piskana egiten dira gauza horiek. Holaxe da».

Orduan Aia inguruan bertsotarako lagunik edo badaukan jakin nahi dugu, hauek izaten baitira aurrera segitzeko laguntzen dutenak.

«Lehenago, ni ibili nintzen garaian ba ziren bastante jarduten zirenak. Baina orain, haiek utzi zioten, eta geroztikan sortu direnak bi izan dira. Bat Urdanetan, Otamendi, Zarautzen bizi da, beste bat San Pedrokoa,

«Eskribitzeak asko lagundu izandu dit neurrian eta»

Lertxundi da hura ere neu bezala, ez dugu ezer parienterik baina. Usurbilen bizi da hura eta haiekin bitan edo hirutan juntatu naiz, horrelako batean ez dakit zeinen omenaldia zelako eta. Gero azkenengo txapelketa nagusian ere parte hartu genuen.

Bai, hirurok. Nik lehengo bi aldetatik ez nintzen pasatzerik izan. Gainera, ohiturarik ez baldin ba dago zaila izaten da. Horretan asko jardun behar du. Baina gainontzekoan ez dago Aian bertsotarako afizio gehiegirik. Nik ez dakit zer izaten den, boladak edo, utzi egin dioten edo. Ez dut ikusten, gaztetan hasten direnak eta ikusten dira, baina Aian ez dago. Neri pena

ontzat ematen». Txapelketerena datorkio berriz ere. Egun txarra izan zuela, triste zegoela, estomagua hutsik. Onenak ere izaten omen ditu egun txarrak, eta gutxi jardundakoak gehiagotan.

«Jende asko zen, eta Lesakan ez ziren denak. Nere lagun batzuk geratu ziren joan gabe. Afizio handia sortu da

«Ez nuen aukera handigirik izan bertsotarako»

azkenaldi honetan. Eta gaztea, denak ez dira onak izango, baina ona ere asko dago. Ni akordatzan naiz, nere

«Atentzioa badaukazu beti ikasten joaten zara»

ematen dit baina, itxoin egin beharko diogu etorri arte».

Bere burua epaitzen du apalki, ingurua begiratu eta gazteengan esperantzak jarri zaharrak gogoratuz.

«Berez plazan ez naiz txarra izan egia esan. Plazak ondo hartu izan nau, baina ez nintzen orduan nere gustora gelditu. Eta alferrik.... ez da

gazte garaian, 15 urte nitue-nean edo, Uztapide, Basarri eta beste bi ziren, Mitxelena eta Hernaniko Zapatero Txikia esaten zioten bat. Lau bakarrik ziren. Gerra denbora, gerra ondoren, urte txarrak ziren haiek, baina gerrozik asko indartu da».

Eta liburura gatoz berri-

ro. Liburuak duen izenera eta Joxe Marik hainbat maite dituen arboletara.

«Nik hor azaltzen dut 'baso tarteko oiua', egitan bezala jarrita dago hori. Baso ederrak etorriko dira, oraindik gaztetxo daude, baina oso ederki datorrena da. Hemen bertatik hasi eta Pagoeta mendiraino. Pagoa, Norteko haritza, bertako haritza, alertzea, abetoa... hemendik urte batzutara baso zoragarriak izango dira».

Harritzekoa iruditu zaigu guri hainbat eta hainbat urtetan pinua sartzen ikustera ohituta. Pagoeta mendia ere pagorik gabe ezagutu duguk. Orain antza denez aldatu dituzte batzuk.

«Pinua sartu izanda. Orain, pentsamolde hori puskat bat aldatu da azken urte hauetan, lehen, baserritarak egin ziren kalera jeitsi industri lanera eta baserria askok egin zuten saldu. Beste batzuk saldu gabe hasi ziren, eta haiek berak egin dute pinua aldatu dena, soroak... etxe ondaraino. Orain etorri dira eta, orduan pinuak dirua zuen baina orain ez dauka.

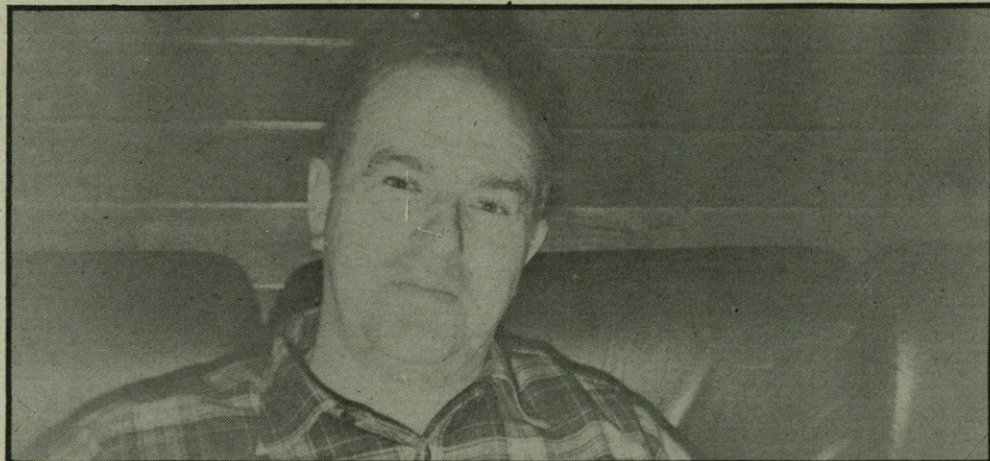
Askotan eskulanak berak jaten dio atera orduko. Orain konturatu dira egin duten aldrebeskeria baina orain berandu, eta orain beste aldaketa egitea badaukate, pinua atera eta sagarra sartu, baino lehengoa oso tristea izan da. Pinua eta pinua, dena zikindu dira mendi guztiak, sasia... ezer ez du gainera. Animalia guztiak ere pinu artetik aldegin egiten dute. Beste txori asko ere ba dira arbola tartean, arbola zulotan habi zaharrak egiten zituztenak, eta horren beldur dira orain. Jarri dituzte kaiola batzuk hemen bertan, kabia egiteko lekurik ez daukatela eta aldegingo ote duten hemendik, arbolak faltatzean. Horrelaxe da naturalezaren gorabehera. Elkarrekin ibiltzen dira horiek eta arbolak faltatzean horiek ere aldegin egingo lukete».

Garbi dago naturarekin bat izan eta harremanetan dagoela. Gauza horiei jartzen dizkie bertsokak. Berak bezi dituen. Basoari, Inguruan gertatuko bati, Euskaldunen erruari, «euskaldun asko ikusi ditut manifestazioan bizia emateko moduan kalez kale, eta gero hasi elkarren artean eta erdaraz egin», eskopeteroei...

«Eskopetarekin hain dago kastigatua txoria, besterik ez dagoenean txoria botatzen dute. Ehiztari asko dago eta hitz gutxi hemen. Eta txoriak pagatzen du azkenean».

Errugabeko heriotz bati jarritakoak, euskara batua-renak, ikastola eta euskal te-lebistako euskara, etabar luze bat. Arrats bateko elkar-rizketa gozoa, baso tarteko oihua eta hiri barneko orrua elkartu zituena.

Etxekoandreak prepa-ratutakoa meriendatu muti-koxkorrek afaltzen zuten bi-tartean. Ilunabarra. Despe-ditu eta aide fresko piskat asnartu Donostiratu baino lehen.

«Nik hor azaltzen dut 'Baso Tarteko Oiua', egitan bezala jarrita dago hori»

Iñaki URIA

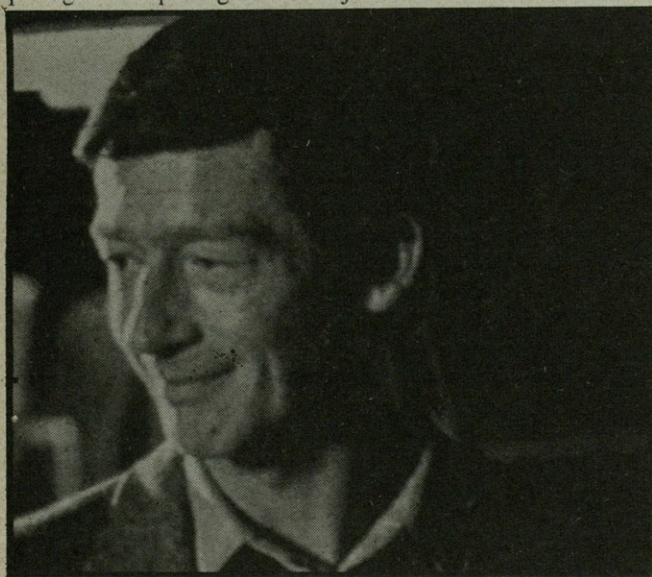

«Clave Omega»

Zuzendaria: Sam Peckinpah. **Aktoreak:** Rutger Hauer, Jhon Hurt, Burt Lancaster, Dennis Hopper.

Denböraldi luzea ixilpean egon eta gero hemen daukagu berriro Sam Peckinpah. Zinean bortxakeriari zentzu desberdina eman zion zinegileak, oraingoan garia baino eultzituago dagoen gai batekin datorkigu: kaxa leloaren irrealitate eta bortxakeria. Hasieran espioien historia dena gero gezurkerien jokoa, telebistak eta bideoak ezinezko egia sortzeko duten gaitasunarekin lortutakoa, bihurtzen da. Joku hau ez da ezezaguna guretzat gurekin egiten bait dute telebistan aurrean eseritzen garen bakoitzean bainan filmean giro penagarri eta parregarria

hartzen du jokuan parte hartzen duten hiru partaideak, bai CIAko gizonek Burt Lancaster buru dutela, bai Jhon Hurtek antzezten duen espioi errebelatuak eta baita ere telebistako erreporteroak, Rutger Hauer, tresnari berdina erabili bait dezakete. Ez da harritzekoa orduan denek elkar engainatu nahi duten joku hau, momentu guztietan Peckinpah hain famatua den bortxakeriaz margotua, azkenean ikuslea nahasten duen gurgil zoroa bihurtzea. Azken finean telebista pixten dugun bakoitzean sortzen den jokoa.

John Hurt espioi errelebatua.

«Creepshow»

Zuzendaria: George A. Romero. **Produkzioa:** Richard P. Rubinstein/Laurel Show (1982). **Gidoia:** Stephen King. **Argazkia:** Michael Gordnick. **Musika:** John Harrison. **Aktoreak:** Hal Holbrook, Ed Harris, Adrienne Barbeau, Fritz Weaver, Leslie Nielsen, Eg Marshall, Viveca Lindfors.

Komikia eta zinearen arteko lotura oso haundia da eta azken urteetan elkarren adaptazioak oso ugariak izan dira. Kasu honetan zineak «Creepy» komiki aldizkaria hartu du oinarri bezala. Askorentzat apartekoa eta behe mailakoa izan arren beldurrezko komiki sail honek arrakasta haundia du, gehienbat ohizko sinespenak, hildako edo pizti ezezagunenganako beldurra, era morboso eta parregarri erabiltzen dituelako. Filmeak karakteristika hauek jasotzen ditu atsedenaldirik on bat lortuaz, bainan inoiz beldurrezko zinearen hain oihutazkoak diren sustoak alde batera utziaz. Stephen Kingen gidoia, filmean sarrera, lau historia labur eta amaieraz «En los límites de la realidad» filmean eran osatuz, ona baldin bada zuzendariaren aukerapena hobeagoa izan da. George A. Romerok giro ezinezko eta morbosoan momentu guztian ikuslearen harridura

Juan Jose IRIBAR

zinema

ANTTON EZEIZAK TELEBISTA FRANTSE-RAKO PROIEKTU BAT AURKEZTU DU.

Antton Ezeizak egin dezakeen zernahi berez interesgarria da eta merezi du halako begirunea. Oraingoan, telebista frantseseko hirugarren kanalerako sei kapituluko telenobela baten proiektua aurkeztu du eta mementu honetan zain dago eta, berak aitortu bezala, esperantza handiekin. Sei kapitulu horien argumentua Marc Legasse-ren liburu batetatik hartua dago, «Pasacalles por un país que no existe», eta hasera batetan telebistako arduradun batzuei erakutsi zien eta baita gustatu ere itxuraz. Orain, beraz, Parisko goiko buruen erantzunaren zain dago eta dudarik ez dago proiektuak aurrera jotzen badu, ikusi beharreko kontua izango dela.

euskal kulturaz

Sabin

TXU TXU MU TXU KA

antzerkia

«MASKARADA» TALDEAREN ESTREINALDIA

HELDU DEN HILAREN HASERAN.— Otsailaren 2an eta 3an, Bilboko Udalak eratu duen programazioari amaiera eman ez euskal antzerki talde profesional den «Maskarada»k urrats handi bat emateko asmoa du; hain zuzen orainarteko produkzioa haurren mundura eta kaleko muntaietara zuzendu badute, helduen antzerkiarekin auzartu dira. Dario Fo egile eza-gunaren «Pistolaren begi zuri beltzak» muntatu badute. Desafioa ez da makala. Obraren itzulpena Jon Aurrek egin dela jakin ahal izan dugu era berea, eta zortzi bat antzezlek hartzen du parte. Zuzendaritza ohizkoa denez Karlos Paneraren esku egon da. Zortzerik beharko dute eta zorionik merezi ere.

instituzioak

EUSKARAREN PLAN-GINTZARAKO OINARRIAK, HOGEI HILABETEZ ATZERATUAK.

Berriki eskaini zaigu Eusko Jaur-laritzatik «Euskararen Plan-gintzarako Oinarriak» prentsaurreko baten bitartez jakiteko aukera. Aholku Batzordeko Idazkaria den Joseba Arregi inefablearen eskutik. Esan ez dutena zera da, orde: oinarri horiek duela hogeitahilabete eginak direla, eta orain arte atera ezinean edota atera nahi ezean euki dituztela. Atzerapen horren zergatia jakin behar ondoren. Edota galdera beste modu batetara eginda: zergatik aurkeztuko dituzte mementu konkretu honetan?

diskoak

BENITO LERTXUNDI AURKI GRABATZEN HASTEKO PREST.

Benito Lertxundik bere azkeneko albur bikoitz hura kaleratu zuenetik hilabete batzua pasa dira —larregitxo bere inkondizionalen usterako— eta badirudi berriz ere badaukala asmo tinkorik estudio batzutan sartu eta bi disko grabatzeko. biak batera ezik bakoitzan bere aldetik aterako litzatekeena. Ez dirudi, era berean, gai monografikoekin sartzeko intentziorik daukanik. Halere, horretarako «Elkar»en estudio berriak martxan hastea itxaron beharko du eta antza denez martxo alde horretan gertatuko da berau. Dagoeneko lokala erosi daukate «Elkar»ekoek, Lasarten, eta injinadore bezala Jean Phocas ibiliko dela arduradun. Estudio horien abiatzearen esperoan dago Benito, esan bezala, bertan grabatzea irmoki hartutako erabakia bait da itxuraz.

intituzioak

BIZKAIKO DIPUTAZIOA EUSKARAREN ALDE 200 MILIOI EMATEKOTAN.

Bai, hala esan digute Diputazio horretako bertako pertsona kargadun batek. Badirudi, duela bi urte Gipuzkoako Diputazioak hartutako bidea eredu gertatzekotan dela nonbait, eta Bizkaikoek bederen euskararen aldeko alorrean partida handiak ematearen bide horri eusteko asmoa omen dauka. Ikusiko dugu zertan bukatzen duen asmo polit honek, aurretik eta ezer baino lehen 200 horietatik 100 HABERAKO joango direla susmoa etorri bait zaigu iturri beretik. Ikusi egin beharko horregatio.

Gaurkoan, «Maskarada» eta «Sebastopoleko Titiriteroak»

LAU ANTZERKI TALDEREN BALANTZE ETA ESPERANTZAK (eta II)

Eneko OLASAGASTI
Mikel ANTZA

Aurreko astean, «Karraka» kolektiboaren eta «Xirristi-Mirristi» taldearen eritziak plazaratzean aipatzen genuen balantze hauen funtsgabezia, baina, bestalde, egoki izan daiteke urte sasoi honetan begirada bat botatzea 1984. urteak ekar diezakegunari. Hori da lau galdera hauen bidez «Maskarada» eta «Sebastopoleko Titiriteroei» ere eskatu geniena:

- 1.— Zer nolako balantzea egingo zenukete, zuen taldeak aurtien egindako lanaz?
- 2.— Nola ikusten duzue antzerki giroa?
- 3.— Eusko Jaurlaritzak daraman antzerki politikaz...
- 4.— 1984. urteari begira zer nolako asmo eta proiektu daukazue?

«Maskarada», euskal antzerki profesionalaren aintzindari

«Maskarada» taldea ezaguna da Euskal Herrian, batez ere antzerkia euskaraz bakarrik egiten duen talde profesional bakarra delako, eta horretan meritu guztiak emateaz gain, 1980. urtetik gaur arte lorpen zenbait ere aitortu behar zaie. Aurtien, hain zuzen, sartu dira Euskal Antzerki Biltzarrean, Biltzarre horretan talde profesional bat egoteak dakarren ondorio on guztiekin, hala nola afizionatuek ez daukaten dinamika eta bizkortasuna txertatzea euskal antzerkiari.

Joan zaigun urteko balantzea egiten «Maskarada»koek alderdi on eta txarrak aipatu dizkigute. onen artean, ««Maskarada»ren garapena eta estabilizazioa talde profesional gisa; Euskal Herritik kanpo egindako aktuzioak, katalunia eta Zaragozan ere, nahiz eta euskaraz egin arrakasta haundia izan bait dugu. Alde txarren artean, hiru hilabe-

teko kriston geraldia jasan behar izan genuen udaletxetarako hauteskundeen aurretik; uholdeak ere aipatu behar dira, gerrikoa estutu behar denean kulturari tokatzen zaio txarrena. Eta aurrekoa gutxi balitz, furgoi barruan zegoen «Danbor Majikoa»ren montaia lapurtu ziguten». Guzti ho-

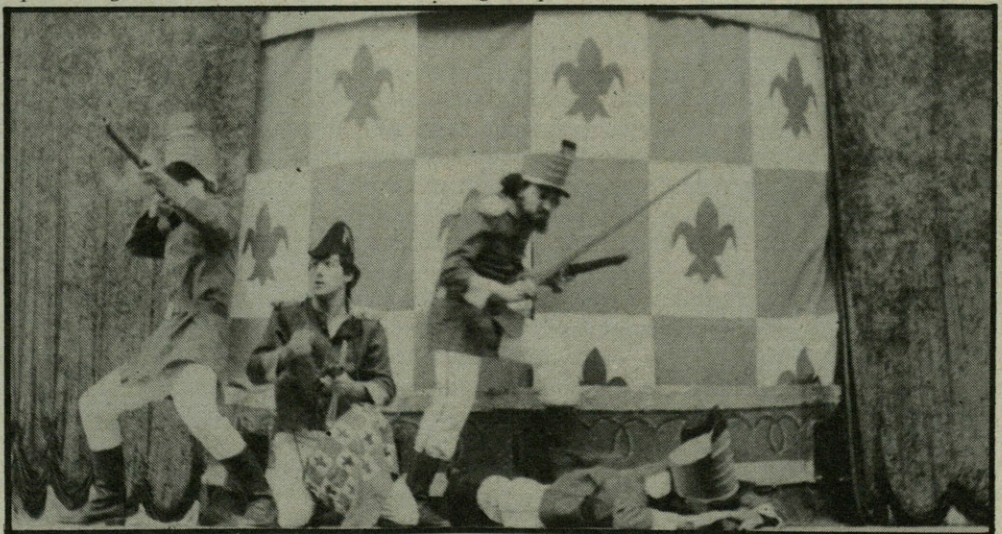
rrekin antzerki ezofizialaren lepotik bizitzea nahiko zaila dela aipatuz, 84 aktuzio baino ez dutela eskeini jakinarazi ziguten.

1983. urtean izan den antzerki giroari lotuz ere bi arlo bereizten dituzte beraien eritzia eskeintzean, «alde batetik, antzerki ofizialak, boterean dagoen partiduak

apoiatzen duenak (Antzertiz ari gara, jakina), diru asko kostatu eta jende gutxi ikusi dituen bi lan burutu ditu.

Taldez talde, berriz, lan gutxi estreinatu dira. Normala da. Sosik ez dagoenean daukazun obra ahalik eta gehien erabili behar da».

Administrazioari buruz «Maskarada»koen eritziz

«Maskarada»koak danborraz euskal antzerkia animatzen.

lau urte hauetan, «ez dira kultura zer den enteratu, edo ez dute nahi ez zaielako interesatzen».

«Nola emango diote dirua, mesedez, gustatzen ez zaien zerbait esan edo egiten duen talde independente bati?» galdetzen dute. «Antzerki mailan Antzerki sortu dute, milioak gastatu dituzte izen haundiko zuzendari bat ekartzen eta jende gutxiengana heldu eta kultura mota konkretu batenak diren antzerki obrak burutu dituzte. Besteek apurren bat soilik egunkarrietan kexaka ibili ez gaitezke, gehien bat».

Euskarari garrantzi aparta ematen diote. «Euskara salbatu nahi badugu ez da aski hizkuntza bera irakastea. Geure bizitza eta kulturen sartu behar dugu. Antzerkian adibidez. Ez ahaztu mesedez gobernuak jaun andreak».

Aurtengo urtean badu «Maskarada»k garrantzizko proiekturik. «orain arte haur-antzerkia eta kalekoa landu ditugu bereziki. Oraingoan helduentzako antzerkiari egin nahi diogu aurre». Beraz, eta beraiek ongi dakite, inkognita handi baten aurrean jarri dute beraien burua. euskaldungo helduaren atzetik abiatu dira. Horretarako autore ezagun eta arrakastatsu bat aukeratu dute, Dario Fo, obra «Pistolaren begi zuri beltzak» izango delarik. «ez bait zaigu interesatzen lan berria sortzea, baizik eta betidanik izan dugun problema konpontzea. euskarazko antzezleriarena. Zaila omen da Bilbo aldean antzerkia euskaraz egiteko interesaturik eta gauza den jendea aurkitzea. Antzerki eskola bihurtu gara nolabait, eta partaide eta laguntzaileen kopurua zein kalitatea gehituz doa».

«Maskarada» antzerki taldearen helburua argia da, «euskarazko antzerkia erdarakoaren parean jartzen saiatzea, euskarazko antzerki hau eraiki eta garatzeko bideak zabaltzea».

«Titiriteroak»: Benetazko profesionalak bihurtu

Taldean zortzik lan egiten dute baina hamar dira, eta hemendik pixkaterra jaioko da hamaikagarrena. Nahiz tituloen lagunak ez izan, partitu zituztenez beraiek profesionalena aukeratu zuten, eta galdera berdinak egin genizkien.

Aurten guretzako lio haundia izan da. Bi obra egin ditugu, «Ni artista izango naiz» eta egin ditugu larogeitabederatzi aktuzio. Eta gero «Bastante formidable» prestatu ta gero bakarra egin dugu. Emanaldi hoiek izan dira deituak ginelako baina kobratzen ez genituelako, eta izan dira aktuzio pilo bat eta diru gutxi beti bezala, baina gutxienez ikusi dugu eta argi dugu eta edozeinek ikus dezake jendeak antzerkia ikusi nahi duela».

Emanaldi bakoitzagatik hirurogei kobratzen dute eta urte honetako erdi neurria hogeitamarrekoa izan da beraientzat, eta taldeak duen bizitzan, nahiz profesionalak izan ez dute soldata bat kobratu oraindik. Profesionalen tituloa beste erabatetara ulertzen dute: «Egunean zortzi ordu sartzen ditugu sail diferentietan banaturik eta astean sei egunean». Eta kobratzeko prespektibarik ez dute. Diru hori baserri batean inbertitzen ari dira: «nahi dugulako horretaz bizi, teatroak ni mantentzea, ez orain bezala, eta lokal bat behar dugu, duguna ez da gurea eta gainera espazio gehiago behar dugu gure montaiak kalekoak bait dira, ez dira kabitzen».

Lana zortzi orduetan banatzen da, lehenengo lauak emanaldiak lantzeko eta besteak zirkoa musika ikasten pasatzen dituzte, irakaskerak kanpoan bilatzen dituztelarik, zirkoko eskola, jazzeko klaseak. Aurten suerte txarra eduki dute, istripu baten ondorioz, furgoiak galdu eta taldeko neska bat

errena gelditu da. Bigarren istripu bat ere izan dute.

Taldeko batekin aritu ginen eta argi utzi zigun iritziak bereak zirela bakarrik, beste balorazio batzuk botatzerakoan. «Neretzat «Karraka»koek kriston montaiak egin dute, eta gehiago esango nuke, neri gustatuko litzaidake montaiak hori egitea, Uburena, neretzako ikusi ditudanetatik onena. Beste taldeak ere lan pila egiten ari dira, guk aldamenean «Orain»ekoak ditugu eta irakasle batekin lan asko, montaiak askotan ari dira. Antzerkioak ikusi beti pareta jotzen, «Arlekino» pixkat salbatzen zen, baina «Troiarrek»...eta nik ez dakit antzerkiak baina uste dut zuzendaritza erruak direla.

Bestetik Donostia inguruan, nik ezagutzen dudana, talde pila bat sortu da: «Tiririkoko» (Hernani), «Zingili Zangala», hauek bi urte edo

dituzte, gero beste batzuk, «Tianitaka», eta denak egiten dute kaleko antzerkia, eta ez egin bakarrik kalea hartu egiten dute, arrazoi asko daude, lokal eza... eta hori inportantea da, gutxienez kalea hartu egin dute, polita da».

Teatral politikari buruz hitzegiterakoan aitortzen du ez dakila asko, baina gauza bat argi dago berarentzat: subentziorik gabe ezin da bizi, guri gertatzen zaiguna, emanaldi asko eta diru gutxi, herrietako antolatzaileak dirurik ez badute gobernuak jarri dezala emanaldiak egiteko bederen. Kristo guztiak haur-antzerkia egiten du, zergatik? Hemen ezin da egin antzerki ikerketa, lau antzoki daude eta horietan ezin da ezer egin. Dirua instituzioak eman behar dute, eta nik ez dakit ematen dakiten. Eta Herriz Herri... luze joko luke».

Sebastopolekoek baserri bat nahi eta behar dute.

EUSKARAKO AZTERKETA

Egunkarien bidez irakurri ahal izan genuen Donostiako Udalak Udaltzain lanpostu berri batzu sortu zituela eta beroietan euskara baloratu egiten zela (ez omen zuen zehazten espainola baloratu edo esijitu egiten zen: inprenta-akatsa agian?). Beste zenbaiten artean, mutiko gazte eta argal bat aurkeztu omen zen.

- Euskaraz ba al dakizu?
- bai, bai, noski!
- Ea bada. Zure euskara-maila neur-tuko dugu. Itzul itzazu ondoren esan-gu dizkizugun esaldiak: Egunon!
- Buenos días!
- Oso Ondo! Arratsaldeon!
- Buenas tardes!
- Gabon!
- Buenas noches!
- Orain arte ezin hobe zoaz. Ea azke-nengoza eta beste probetara pasatzen zaren: Ongi Etorri!
- El felpudo de la puerta!

ERRUSIAKO HUMOREA

Iaz Euskal Filologia Donostian bukatutako batek ere azterketa ederra egin zuen. Karrera bukatu eta tesia egiteko gogoia nonbait eta gai arraroren baten bila zebilen gure laguna. Galdetu ta galdetu eta bere klasean bertan ikasitako ikaskide batek eman zion zoluziobidea:

- Aizak, eta zergatik ez duk errusiarrren humorea aztertzen?
- Ño! Oraintxe eman didan ideia ederra. Horixe bera egingo dinat gainera.
- Gure laguna ilusioz beterik joan Errusiara, trenetik jaitsi, hotela aurkitu eta hantxe hasten da txiste bila:
- Mesedez, kontatuko al zenidake txisteren bat?
- Txisteak? ez, ez, guk ez dakigu txis-terik, gu oso jende serioa gaituzu.
- Mesedez, txisteren bat kontatuko al zenidake? beste bati.
- Ez, ez, ni ez dakit txisterik.

Hilabete pasa eta mundu guztiak erantzuna berdina. Mutila geroe ta larriagoa. Tesia handik bi hilabetetara aurkeztu behar eta oraindik txisterik ez. Itzultzeko egunean, Moskuko es-tazioan trena itxoiten ari zela, gara-gardo bat eskatzen dio erdi negarrez bertako kamarero bati.

- Zer gertatzen zaizu, gizon? esaten dio kamareroak.

JO... ADARRA

- Hilabete guztia Errusiako txisteen bila eta inork ez dit oraindik bat ere kontatu.
- Nik kontatuko dizut bat.
- Hau poza! Azkenik txiste bat.
- Bai, begira; txiste hau asmakizun bat da: nor da nire aitaren semea nire anaia ez dena?
- Ez dakit! erantzuten dio minutu luze bat pentsatzen egon ondoren.
- Ni neu!
- Oso ona! Oraintxe salbatu didazu.

Gure laguna itzultzen da Donostiara eta handik bi hilabetetara bere tesina aurkezten hasten da.

Lagunok! Ikaskideok! Irakasleok! Errusian hainbat denbora iragan ondoren eta nere lana zehatzagoa izan zedin, txiste bat aztertzeraz mugatu naiz. Txiste hau berez, txistea baina gehiago asmakizuna da, eta ondorengo irakurketa egiazkoagoa gerta dadin asma dezazuen eskatuko nizuke: Nor da nire aitaren semea, ni ez naizena?

Mundu guztiak pare bat minutu az-toraturik eta isilik iragan ondoren gure lagunak berak erantzuten du:

- Moskuko estazioko kamareroa!

GOSEAK NONBAIT

Autodromoan ospatu zen azkenen-go kontzertuan, beste askotan bezala duro eske zebiltzaten hainbat eta hainbat ikus ahal izan genituen. Hoietako batekin, gertaera hau izan omen zen. Bi lagun sarrera bila doazela bat inguratzen zaie:

- Messsssedezzzz ti-ti, du-ro bat-ba-al-du-zzzzzzzu? Zazzzzz-pi hi-la-be-te jan ga-be na-go e-ta!
- Zazpi hilabete jan gabe eta duro ba-tekin asetzea pentsatzen al duk ba?
- Zen-bat ki-lo gal-du di-tu-dan ja-ki-te-ko da, ti-ti!

TXARTELA EROSI BEHARRA

Aguraingo geltokira inguratu omen zen aurreko batetan nekazari bat eta lehiatilakoari galdetu:

- Aizu! Gasteiza joan nahi dut eta as-toak ordaindu behar al du txartelik?
- Ez gizon! Lasai! Astoak ez du ordaindu beharrik.
- Eskerrik asko bada.
- Eh! Baina zuk ordaindu behar duzu.
- Baina ni astoaren gainean joango naiz.

joan den asteko «Koxka» n agertzen ziren denborapasen soluzioak:

GURUTZEGRAMA

LUZETARA: 1.— Umila. 2.— Aza. 3.— Irene. 4.— A. Irabazi. S. 5.— Txorta. Atzo. 6.— Leraz. Kaoba. 7.— Tema. Iraina. 8.— S. Zikoitz. K. 9.— Urria. 10.— Dra. 11.— Oheak.

GOITIK BEHERA: 1.— Atlas. 2.— Mex. 3.— Zeroi. 4.— U. Irratia. K. 5.— Maratz. Kida. 6.— Izeba. Erroi. 7.— Lana. Harira. 8.— A. Ezabatu. O. 9.— Itoiz. 10.— Zan. 11.— Sokak.

HERENSUGE SILABIKOA

Le-Po-Li-Ki-Mu-Ki-Zu-Mar-Di-Ru-Za-Le-He-Nen-Go-Rro-To-Les-Ta-Tu-Ma-Rru-Ka-Le.

MUNDUAREN AZKENA

Joxe Mari LERTXUNDI

Auspoa liburusaileko
«aso Tarteko Oiua»
bere liburutik aterata.

Aitortutzen det nere usteak
oker atera leizkena,
baiña zirika hasia daukat
kontzientzian eztena.
Nere iritzia agertuko det,
ez det jarri nahi bestena,
iruditzen zait laister ote dan
mundu zar onen azkena.

Apaiz jaun batek Telebistatik
ala zion bein batean,
munduak zeukan iraupenaren
xeetasunak ematean:
bere azkena noiz izango zan
an galdera egitean
erantzun zuan: «Ez da izango
beste sei milla urtean».

Sei milla urtean ez da izango,
oso errez da esaten,
gauza batzuek jarriko ditut
guztiok jakin ditzaten.
Mundu osoa aurkitutzen da
nastualdi gogor baten,
luzatutzeko tankera txarra
ez al du honek ematen?

Ori entzunik ni hasi nintzan
nere barrua kezkatzen,
eta orrentzat erantzun auxa
gogoak zidan eskatzen.
Zertan jardun da Telebistatik
entzule danak tentatzen,
esaera zarrak egi dirala
ez al du orrek pentsatzen.

Erri bakoitzez, taberna, dendak,
jarritzean ateero,
mendi guztiak bide zabalez
erabat bete ta gero,
esaera batek zer dion garbi
jarriko det onezkero:
«azkena gertu dala sinistu
oiek gertatu ezker»

Gizon, abere, arrai, egazti,
jaki kutsutuz pentsutu,
bide, taberna, dendak gaiñezka
ta emakumeak antzutu.
Aurrerapenak daukan indarrez
guztiok gaitu bentzutu,
oiek guztiak ikusi arren
ezin gerade zentzutu.

Aurrerapenak sortzen gizonak
asieratik jakin du,
baiña orien ondorioa
orain zuzendu ezin du:
aizea, lurra, erreka, ibaiak,
ta itxasoak zikindu,
bide ontatik jarraitzekotan
mundu onenak egin du.

Antikristoa etorri dala
garbi gentyake ikusi,
gizon geienak buruz aurrera
ondasunengana jauzi;
ori lortzeko gaur egiten da
ainbeste gauza itxusi,
orretxen morroi dago gizona,
dirua gure nagusi.

Atomikazko lerkariekin
bazter guztiak beteta,
izarrik-izar gelditu gabe
beste ainbeste trepeta.
Mundu onetan zer gerta leiken
danok bildurrez gaude-ta,
gizonak laister entzun bear du
aingeruaren tronpeta.

Mundutar danok bear genduke
alkarrentzako oparo,
baiña doai au, zoritxarrean,
gugandik urruti dago.
Era onetan egin gentyake
jarraitu emen luzaro,
abailla ontan mende bat geio
ezin munduak igaro.

asteburu honetan bada zereginik

Eginrock, aukeratutako lau taldeak sesioa montatzekotan

Duela zenbait aste «Egin»ek sariketa bat antolatu zuen Euskadiko Rock Talde onenak aukeratzeko. Kartaz egin beharra zegoen aukeraketa hori eta lau talde aterako ziren Hego Euskadiko herrialde bakoitzetik. Azkenean, lau hauek irten ziren aukeratuak: Nafarroatik «Barricada», Arabatik «Hertzainak», Bizkaitik «Zarama» eta Gipuzkoatik «Rip».

Aukeraketa horren ondorioz kantaldi bat

anuntziatuta zegoen eta dagoeneko badakigu hilaren 21ean izango dela kantaldi hau, larunbat honetan Gasteizko Mendizorrotzan zehazkiago jakitearren. Sarre-rak 300 pezeta balio ditu eta Euskal Herriko toki asko eta askotatik autobusak antolatu dituzte, halere, lerro hauek irakurtzerakoan gehienak lekuri gabe egongo dira jadanik. Dena dela, ahal baduzue ez utzi aukera hau alperrik pasatzen. Taldeek pena merezi dute.

herri-kirolak

Asteburu honetan Berrizko idi-probak.

Ostirale gauean hasita, aurten ere Berrizko San Antonio idi-probak jokatuko dira herri bizkaitar horretan. Larunbatean, arratsaldeko 4'30tan eta

asteleko 10etan, Ortiz de Zárraga, Feli Zárraga, Satxibar, Antonio Oñate, Antonio Oñate eta Adrialde Soziedadea, arratsaldeko 10etan, bi saiotan jokatuko izango dira: Berrizko anaiak, Pedernales, Berrizko Joxe Uñe, Berrizko Satxibarren, Berrizko Satxibar eta Lopate. Asteleko 10etan, bi saiotan jokatuko izango dira: Berrizko anaiak, Pedernales, Berrizko Joxe Uñe, Berrizko Satxibarren, Berrizko Satxibar eta Lopate. Asteleko 10etan, bi saiotan jokatuko izango dira: Berrizko anaiak, Pedernales, Berrizko Joxe Uñe, Berrizko Satxibarren, Berrizko Satxibar eta Lopate.

maxkarada

Barkoxeko maxkarada Eskiulan aste honetan. Joan den astean esaten genuen bezala Barkoxeko gazteek prestatutako maxkarada estreinatu berria dute beren herrian bertan. Aste honetan, be-

raz, beste leku batetara jo beharko dute barkoxtar gazteek: Eskiulara alegia. Euskarak iparreki aldean dituen mugetatik bertatik hasi dira, beraz, aurtengo maxkaradarekin. Eta datorren asterako, hilaren 29, Ordiapen. Eta oraindik ere beste hainbeste tokitan ere egitekotan dira. Aupa, barkoxtarrek! Jarrai zuen horretaz!

Donostiako Sei Orduak: plater fuerte bat

Larunbat honetan, arratsaldeko 4tatik gaueko 10ak arte, Euskadiko kirol gertakizun inportanteenetako bat: Euskadiko Sei Orduak. Bertan ziklismoa da plater nagusia, eta kirol horren barruan pistako modalidadei: portanteenak ikutzen ditu. Baina horrezaz gain, herri-kiroletan mostra garrantzitsu bat eskaintzen dute 6 ordu hauek: aizkolariaren desafioko, Perurena eta Goenatxoren rekord saio, sokatira... Benetan aukera aparta sei orduz aspertzeko denborarik ere euki gabe. Failo bakarra

ordea: ia sarrerarik ez dela geratzen. Halere, erraz konformatzekoak direnei esango diegu ETBtik emango dutela erretransmisioa eta botoia sakatu besterik ez daukatela.

Festak Breskoitze eta Irulegin, Baxenafarroako bihotzean

Aste honetarako festaren bat nabarmendu behar izanez gero, aste-buruari begira batik bat, Baxenafarroa joko dugu eta bertan bi herriskatan emanen diren herriko festetan erreparatu. Hasteko, Breskoitze izeneko herri koskorrean, larunbatean hasi eta astelehena arte festa nagusiak izango dira, gauza askoren artean «Itoiz» en aktuazioa, pi-

lota partiduak eta hainbat eta hainbat libertimendu kausitu ahal izango dira. Era berean, Garazi eta Baigorriren arteko erdibidean dagoen Irulegi herri tipia-rekin. Hemengo festak 22-23 bitartekoak izanen dira besterik ezean. Hori bai, egun horietan edozein ordutan agertu eta seguru zerbait interesgarria izango duzuela.

festak

Festak Barakaldo eta Zaratamon. San Bizente Martiriaren jaia dela eta, badirudi apur bat berotu egin dela festa-giroa Bizkai aldean. Hasteko, Zaratamon Arkotxako auzoa da hilaren 22aren festibidadea (San Bizente

Martir) ospatzeaz gogoratzen den. Eta Zaratamokoak auzo txiki bati bazegozkion, Barakaldo-koak herri guztiari dagozkio. Hilaren 18tik 26era, festa nagusiak bezala kontsideratuak dira eta era guztietako ospakizun eta jokualdiak arkituko dituzu egun horietako batez Barakaldoko aireportutan agertzen bazarete.

ziklo-krossa

Gipuzkoako Txapelketa Legazpian, iganderako. Aste honetan jokatuko da Gipuzkoako Ziklo-kross Txapelketa. Legazpia da horretarako tokatu den herria eta goizeko 10'30tan hasita kirol

horretan dauden nibel guztiak desfilatzen joango dira: kadeteak, jubenilak, amateurak eta profesionalak. Tarteka betiko jendea eta zenbaitetan parte hartzaileen urritasuna ikusita, agian pena sortuko dio doanari baina egia esateko pena handiago ematen du jenderik ez dela joaten ikustea. Eta horrek erremedio errazagoa dauka norberak laguntzatxoa eman dezan.

Eibar eta Iruñean jarraitzen dira eskuko pilotako semifinalak

Joan den astean hasi ziren eskuko pilotako bikote-txapelketaren semifinalak Oreja III-Aldazabal II eta Vergara II-Gorostizaren artean. Santo Domingoko horretan 22-1 tantoketa garbiaz amaitu zen Oreja eta Aldazabalen alde. Semifinal horren buelta Eibarko Astelena pilotalekuan jokatuko da igande honetan, hilaren 22an.

Semifinalaren lehen alderdi honetan, halere, garbi dago Oreja III eta Aldazabal IIaren alde erabakiko dela balantza

azken orduko sorpresak gertatzen ez badira. Beste semifinalean, berriz, Bengoetxea IV-Maiz II eta Ariño IV-Martinikõrena arituko dira elkarren kontra, larunbat goiz honetan Iruñeko Labrit pilotalekuan lehen buelta jokatuko delarik. Datorren astean semifinal horren buelta etorriko da, Gasteizko Ogetan, hilaren 29an hain zuzen ere. Ez dakigu partiduak nola-koak suertatuko diren baina dudarik ez dago eskuko txapelketa honen pisua ukazina dela.

ERDAL EGUNKARIAK NOIZ EUSKALDUNDUKO?

Josu LANDA

Ez dirudi honexek agian mentu aproposena honelako gaia planteiatzeko. Izan ere, kristo guztia euskarazko egunkariarekin gora eta beheta ari denean erderazko prentsa nola euskaldundu aipatzeak ere eman lezake tokiz kanpo ari naizenik. Neuri kontrakoa iruditzen zait ordea. Gauza grabeak esaten ari bait dira hortik baita euskaltzaleen artean ere.

Nolabait esatearren, hiru gauza daude egunkarietan gero eta euskara gehiago sar dadin eragozpen serioak ipintzen dituztenak: medioen buruek ageri duten borondate falta, instituzioen zabarkeria eta euskaltzaleon axolagabekeria. Egia esan, gaurko egunean nortzu diren guretarak eta nortzu ez, kasik ahanzten ari zaigun gauza da, nortzu dauden euskararen alde eta nortzu ez.

Egunkarietako buruek ageri duten borondateari buruz, gonbarazio batera, estraineko apreziazio bat: badirudi erdal medio guztiek euskararen normalakuntzaren aldeko borondate politikoa neurri berekoa daukatela, eta hori ez da egia. Aski da edozein egunetan egunkari bat hartu, ondoren besteak eta elkarrekin alderatu. Baldintza gabe aitortu beharra dago —minimoki objetiboak baldin bagara— «Egin» eta «Deia» beste guztiak baino askoz gehiago saiatzen direla euskarari beren orrialdeetan presentzia bat ematen. Ez bait dira alperrik filiazio abertzalekun egunkari bakarrak —«Navarra hoy» salbu—. Horra hor bada egin beharreko lehen berez-keta.

Gero, inork ukatu ezin duen kontua da «Egin» askoz hobeto portatu eta portatzen dela gure hizkuntza nazionalarekin «Deia» baino. Zeren «Egin» en «Egunon» az aparte ere ateratzen da euskaraz. Ez

behar adina, beharbada, baina bai beste edozeinek baino gehiago eta uste dut hori ere gutxienez aipatzekoa dela. Eta inportantea dena: inportantzia handieneko sekzioetan eta askotan leku nabarmenak okupatuz (hirugarren orrialdean, portadako titular nagusia), eta trukean subentziorik jaso gabe, borondate hutsez. Eta garbi esan beharra dago: hori ez du beste ezein egunkarik egiten. Egia da ere hori ez dela aski euskara egunen batetan normalduko bada, baina aitortu beharrekoa da guztiak ez direla neurri bereko alukeriatan ibiltzen eta hori gaur egun izkutatu egiten da nahita (hori egiten dutenek jakingo dute zer daukaten egunkari horren kontra, edota egunkari horren atzean dagoen sektore politikoaeren horren kontra).

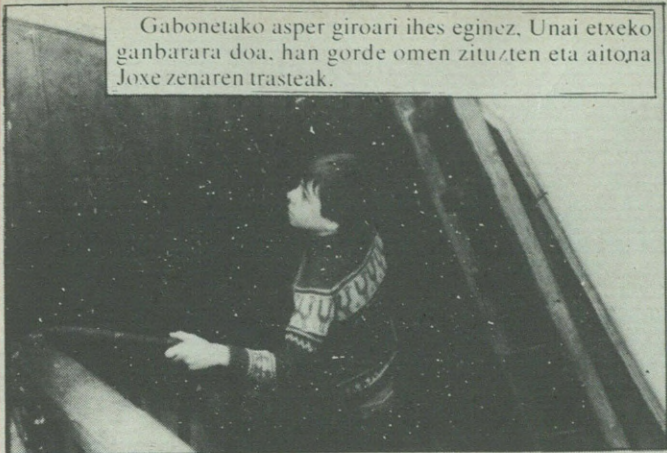
Zeren euskara sartzeak salmenta guxtiagotzen bait du. Eta egunkari horrek horixe abertzale izateagatik egitera behartua dagoela esatea ez da topiko bat: txotxolokeria bat da. Herri honetan, nik dakidalarik, inork ez du ehunka milioiko enpresa bat arriskutan jarri euskararen alde jotzeagatik. Oso erreza bait da barreratik kritikak egitea.

Azkenean, azpian dagoen problema instituzioen borondate politiko falta nabarmena da. Eta borondate politiko eskas hori

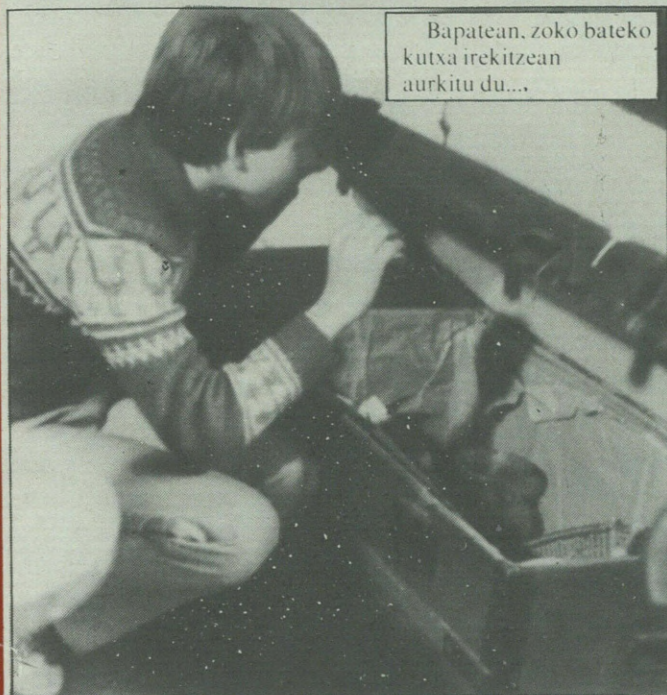
aguantatzen dugun euskaltzale guttion uzkeria ere jakina. Gogoan dut Imanol Murua diputatuak publikoan «Egin»eko ordezkariari iaz egindako galdera: «60 milioirekin egunkaria kaleratzeko prest bazaude, zergatik ez «Egunon»eko 15ekin egunkari laurdena?». Itzela, txo! Garbi dago galdera hori egiten duenak urrutitik ere ez duela ezagutzen egunkari baten funtzionamendu ekonomikoa eta merkatu periodistikoaren gorabeherak. Eta hobe luke, beraz, gai horri buruz ezer ez esatea. Baina ez, instituzioak euskara kontutan haur mentalidadea daukaten politikoei gidaturik daude eta alperrik da. Kontu egin ezazue, politikook: «Egunon» kaskarra izango da baina nork egin dezake gehiago hain subentzio eskasarekin? Eta hor duzue frogia; beste inork ez du proposamen horixe bera onartu. Eta honi ere errepara iezaziozue: «Diarrio»n edo «Correo»n euskara sartzeko egunen batetan zerbait egitea okurririzen bazaizue (badakit burutik pasa ere ez zaizuela egin), publizitate-prezioan erosi beharko dizkiozue orrialdeak, eta «Egin»ek egiten duena —ez hobea— beraiek egin dezaten hoge aldiz garestiago pagatu beharko diozue. «Deia»k egin dezan doblea pagatu beharko duzuen bezala. Zeren beste egunkarietan ere jo beharko dugu euskara sartzera, ala ez?

Dudarik ez egin, prentsa euskalduntzeko, urtean milaka milioi sartuko beharko direla (eta halere, bestelako presio-neurriak ere erabili beharko dira urtean ehun milioiren truke lau orrialde kaskar argitara ditzaten). Eta tarteko gauza guztiak beste helburu horren atzetik egiten ditugula garbi ez badaukagu, alperrik ari gara. Eta segi dezatela bienbitartean saltinbankiek eta ferianteei saltoak airean emanez eta gezurrezko desafioak boteaz.

Gabonetako asper giroari ihes eginez, Unai etxeko ganbarara doa, han gorde omen zituzten eta aitona Joxe zenaren trasteak.

Bapatean, zoko bateko kutxa irekitzean aurkitu du...

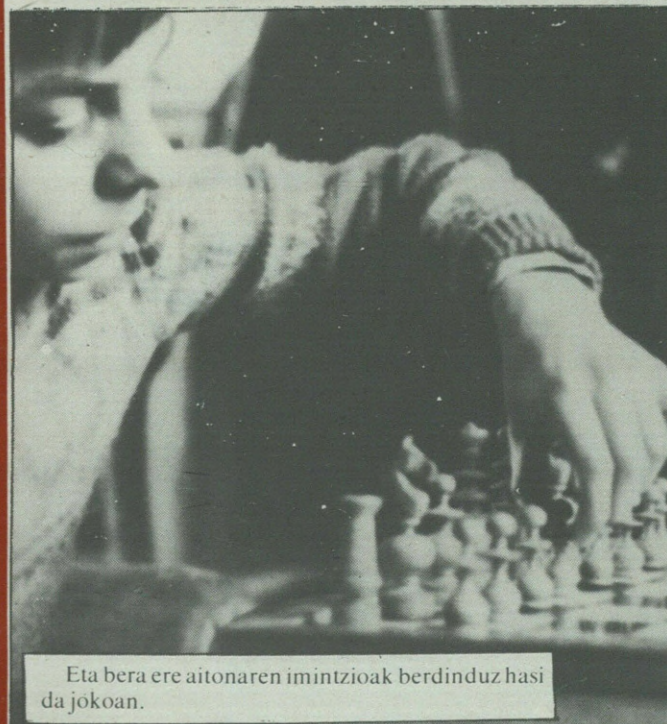
...aitonaren xake-aula eta piezak!

Oroimenean marratzen zaizkio aitona higidurak taularen aurrean arrats luzeetan...

Eta bera ere aitona imintzioak berdinduz hasi da jokoan.

Ezustean amaren ahotza! Erosketak egitetik bueltatu da...

Unai! Unai!
Non zaude?

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz
güre Kutxazain Automatikoak
erabiliaz dirua atera, dirua sar,
talo edo txeke, zure
kontuaren laburpena
eska, talonari berri
bat eska eta hori
dena
herrenkan
jarrita itxoin
beharrik gabe,

denbora asko aurreztuz.
30 segunduz behetik, eta batere
konplikaziorik gabe, Gure
Kutxazain Automatikoak
egunaren 24 ordutan
zerbitzeko

baitauzkazu, nola
funtzionatzen
duen pausoz
pauso azaltzen
dizute.

Kutxazain Automatikoa

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA